Vabarna Jane:

„Seto Kuningriigipääväl valitas śooaastak meistrist edimäist vuuri kimmäst seto keeleh kõnõlõjat.“

lk 2

Malkovi Pille:

„Päält kunigriigipäivä järgmätsel nädälil (13.–14. augustil) uutva' 17 kohvkut hindä mano küllä.“

lk 4

Lõivu Merlin:

„Mu jaos om Obinitsa Setomaa süä ja keskpaik.“

lk 9

Setomaa

Hind 1 euro

Juuli 2022, nr 7 (392) | Välläandmist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm | Vahel Setomaa valla leht

Seto leelopääväl osalõnu' koori' lava iih. *Sundelli Harri pilt*

XVI Seto Leelopäiv Verskah

XVI Seto Leelopäiv Verskah tõi pidopääväle kokko 19 seto leeloparki, lisast koorõ pillimehe' ni Ukraina laulunaase'.

VABARNA JANE
Setomaa ülembsootska ja leelopäävä kõrraldaja

Leelopäivi algusõst loetas aastakka 1922, ku Petserih oll´ seto rahvalauljidõ pido. Seto Instituut tekk´ edimätsest pidost ka väiko näütüse, midä saa suvõaol Verska Talomuuseumih kaia'.

Kuvvõtõistkümnendä leelopäävä teemast oll´ „Ilo“. Koori' lauli' ilo- ni praasnigalaulõ ku ka laulutüübilt ilolaulõ, midä omma' lauluimä' umal aol laulnu'.

Leelopäiv om leelokuurõ kõõni tähtsämb pido, õks uma laulupido, midä peetäs õga kolmõ aastaga takast. Tuu and hüä pildi ka leeloparkõ tegevusõst ni vahtsist mano tulnu leeloparkõst. Viimädse kolmõ aastaga seeh om Talinah Heliste Leida ni Ahvena Marika iistvidämisõl kokko tulnu Leelokandja' ja śoo aastaga sõirapääväst kokko hõigat Satserinna leelokuur, koh laulva' kõik tuu nulgaga köüdet naase'.

Leelopäivä juhtsõva' leelolaulja' Leima Evelin ja Kalkuni Andreas. Päiv alaś jo kell 11 Verska Muuseumi moro pääl Leiko koori laulõga, miä' olli' pühendet pikäaigsõ koorijuhi Hirsigu Veera ni tõisi Leiko koori naisi mälestüsele. Leiko naisist oll´ kohalõ tulnu Kapteni Maime, kiä üteľ mitmit laulõ viil iist. Leiko laulukõisi om võtnu laulta' tõõsõ' Verska leelokoori', Kuldatsäuk, Verska Naase', Lummo Kati leelopark, õks tuuperäst, õt Leiko laulu' alalõ jääsi' ja śookandi viie' püüsüsi'.

Leelopäävä rongkäükü säädse Zaitsevi Rein. Iihotsah õks ülembsootska Vabarna Jane, nuursootska Operi Rain, Setomaa vallavanõmb Kudre Raul, leelopäivi algataja Mäeste Paul ja pikäaigsõ' kõrraldaja' Lõvi Laine ja Kunsti Tiiu. Leelokuurõ rivi oll´ pikk ni alaś muuseumi takast pääle ja liiku lauluväläkulõ Seto Folgi päälava ette. Viimädse' kats aastakka om folgilava olnu ka leelopäävä lavast. Järgmätsest leelopääväst piäsi' vahtsõnõ laululava ehtet olõma.

Leelopäävä hümni „Laul läts läbi Setomaa“ üteľ iist Vabarna Maret üteh Kuldatsäuga leelokooriga. Seto hümn ja mitmõtunninõ leelokontsert toimu ilosa ni palava pääväga. Koori' teivä' pildisaina iih pilte ni kulssi' lava iih ilolaulõ. Kõik laulu' ja koori' om Raudkepi Einaril linti võõdõt ni hoitusõ' kimmält Eesti Rahva Muuseumi arhiivih.

Leelopääväl lauliva' leelokoori': Helmine, Laanõtsirk üteh kandlõlüüjidõ Keemi Kirke, Timma Iirise ja Härmsoni Meeliga, Talina Seto Latsi Kuul, Lummo Kati leelopark üteh pillimehe Toomas Valguga, Mokornulga leelokuur, Helmekaala', Liinatśura', Hõpõhelme' ja Meremäe mehe' üteh nuuri pillipidäjidõ Paloka Pilleriini ja Gerdiga, Kuldatsäuk, Ilotsõõr, Veľo', Kullakõsõ' kuuh pillimiihiga, Õiõ Seto', Iloline, Satserinna leelokuur, Madara', Verska Naase' üteh pillipidäjidõ Gloria ja Kennet Gabriel Kadarpikuga, Väike Hellero, Ilolang. Külalisesinejä' olli' Rakverest Ukraina kogokund ansambliga Barvinok. Ukrainah käü sõda ni om mitmit sündmuisi, minkaga näüdätäs toetust Ukraina rahvalõ. Ukrainakeelidse' rahvalaulu' lämmistivä' süänd ni andsõva' luutust, õt rassõ' ao' saava' piä müüdä.

Leelopäiv lõppi tenosõnnoga leelokoorõlõ ni liiku Seto Kuningriigi sõnolisõ Valgu Meele sõnnosäädmisõl muuseumi mano folgi tõõsõ kontsertlava mano, õt tandsi' Setomaa karmoškanaisi pundi Karmona perrä.

Aiťumma XVI Seto Leelopäävä tugõjilõ: Eesti Rahvakultuuri Keskus, Eesti Kultuurkapital, Setomaa pärimuskultuuri ja Folkloorifestivalidõ toetusprogramm.

Aiťumma Kadarpiku Tiinalõ kuurõ ni päävä kõrraldamisõl, päävä vedosnikõlõ, leelokoorõlõ ni kõigilõ, kiä' suurõ pidoga toimõdi' ja avidi'!

Köüdüs innidse ja parhilladsõ aoga

Tenotundõga mõtlõ tuu pääle, õt mullõ om antu võimalus kokko saia', kõnõlda' ni üte pingi pääl istu' inemiisiga, kinkõl meeleh, kuis om olnu, ni kiä' nägevä' selge silmäga, kuvvamuudu edesi. Ku ma pääväjuhina lava päält näi, õt rahvah om ka **MÄESTE PAUL**, lätsi säält maailmadumasuurõ püüne päält vooriga maaha ni istsõ timä mano pingi pääle. Miä mi kõnõli?

Paul, tervüisi sullõ! Mõistat sa üldä', mitmõs leelopäiv sul śoo om?

A, Evelin, mito om olnu parhilla' sis?

Śoo om kuvvõtõistkümnes.

Kulõ', sis ma olõ kõigist osa võtnu.

A kuis sul ja katõl Paulil viil śoo mõtõh tull´, õt olõsi' vaia vahtsõst leelopäivä tegemä naada'?

Mõtõh käve terve seltskunnaga läbi. Tuukõrd Lehestigu ja Haavaoksaga. No sis Treski naase' jo lauliva', Nedsäjä naase', Põrstõ naase' otsapite, Matsurist oll´, Saatsest. Sis tullgi kokko võtta' ja õt teemi säändse ütidsõ laulmisõ. Niimuudu. Ja ku hüä miil mul om, õt śoo täämbädse pääväni niimuudu kest ja laulõtas.

Paul, teno mõista ma õnnõ üteldä' sullõ śoo iist.

Miä sa arvat, kas mi rahvana ka 50 aastaga peräst niimuudu leelopääväst kokko tulõ?

Kindlahe-kindlahe, tulõmi!

Ma looda ka. Nii õt, latsõkõsõ', hõigakõ' sis vahtsõst ti uma rahvas kokko ni kõrraldagõ' ka ku vaia.

Paul, midä sa tahasi' viil seto rahvalõ suuvi'?

Häötägu-i ar', miä meil om. Olgõ' terve', hoitkõ' umma. Jah.

Aiťumma sullõ, Paul!

Ja aiťumma ja kumarus kõigilõ, kiä' süämest Setomaast ja umast rahvast huulva'.

LEIMA EVELIN

Hüä seto rahvas!

Mu ülembsootska aamõtiaig saa ümbre ni tulõ tenolik olla' kõõ tuu iist, kohe Peko om unõh juhatanu ja midä aastakka säädnü. Sündmuisi ni kokkosaamisi Setomaal ku välähpuul jagosi ütsjago, oll´ nii üle 100 kõrra, ku säädse rõivilõ ni haari kiiora üteh. Võimalus umma kultuuri läbi laulu, tandso ja pillimängo tutvusta' andsõ kokkosaamistõlõ hulga mano ni tekḱ seto kultuuri eläväst ja miildejääväst.

Trehvssi śoo aastaga seeh hulga inemiisi, kiä' olli' Setomaal edimäist kõrda. Verska Talomuuseum, Kirsi talo ni mu hindä Hingla talomoro saiva' päämätsist kotussist, koh seto kultuurist inämb kõnõlda' ja inemiisi laulu- ni tandsotsõõri üteh haarta'.

Ilolisõ' naasekõsõ' – Leima Evelin, Lummo Kati leelokuur, Verska Naase', Satserinna leelokuur, Kuldatsäuk ni kuninga sõnolinõ Valgu Meel olli' kimmä' laulja' ülembsootska kokkosaamistõ man. Lisast mu uma imä ni tütre', kiä' lauluriä pääle tihtsähe mano sai haarta'. Mi esivanõmbidõ lauluperändit tulõ hoita', latsilõ edesi opada' ni tuud ka tõisilõ näüdädä'.

2 juulil oll´ XVI Seto Leelopäiv, miä om leelokuurõ kõõ tähtsämb pidopäiv. Kats vahtsõt leelokuuri, Leelokandja' ja Satserinna leelokuur, om viimädse kolmõ aastaga joosul mano tekkünü, tuu näütäs selgehe laulukeele püsümäjäämist ni tahtmist leelolaulu alal hoita'.

Seto keele arõnguplaani kokkosäädminõ tõi aastaga seeh inämb üles seto keeleh kõnõlõmisõ, kirotamisõ ni püsümäjäämisõ teema. 2021. aastaga sügüse sai vallalõ tett edimäne setokeeline rühm Verska Latsiaiah. Muuseumidõ konverents „Igal asjal on piirid“ ni Saatse vahtsõnõ ekspositsioon tekiť setodõ siäh arotamist ni pandsõ inämb tahtma, õt uma kodonõ kiil saasi' tunnustõt keelenä. Seto Kuningriigipäävä valitas śooaastak meistrist edimäist vuuri kimmäst seto keeleh kõnõlõjat.

Śooaastak alanu põliskiili aastagakümme om ka seto keele aastagakümme. Unõhtagu-i 9. augustil, põlisrahvidõ päävä üles nõstma Seto lippu. Põliskiili kuuhtüükogo, kohe kuulusõ' ka võrokõsõ', mulgi', kihnlasõ', andsõ hüä võimalusõ kuuhtüüst ni tiidmistõ ja edesistõ plaanõ jagamisõst. Kroonikogo kokkosaaminõ võro keele iistkõnõlõjidõga ni mulkõ vanõmbidõga om märk umakeelitsidõ rahvidõ kimmäst kokkohoitmisõst.

Koroonapandeemia ni Vinnemaa sõda Ukrainah om pandnu pikäst aost saisma mi kuuhtüü ja läbikäumisõ Petseri poolõga ni lõiganu läbi seto inemistõ köüdüse' kodokotsidõ ni matsidõga.

Elo Setomaal om suvidsõl aol naanu inämb elämä, tekkünü om mitmit vahtsit söögi- ja turismikotussit, kultuurielo om jal' tihtsämb ni seto' Eestimaal inämb üttehaarõt. Talinah, Ida-Virumaal, Tartomaal, Põlvah ni muial om hulga tegüsit setosit, kiä' umma kultuuri tähtsäst pidävä' ni esivanõmbidõ perändit edesi kandva', aiťumma tuu iist!

Śooho aastakka jäi Luhamaa Külätarõ avaminõ, Saatse külä välilava ni Litvinah Kriisa Käsitüümaja avaminõ. Valmisiva' mitmõ' luulõkogo', näütemängu', helüplaadi', raamadu', latsilõ umakiilne Täheke ja pallõ muud. Oll´ hulga kerigopühhi ja Obinitsa kerigu 70 ni Luhamaa kerigu 90 aastaga juubeli'. Obinitsa külä edimäist vuuri mainimisõst sai 370 aastakka. Toimu Seto Kongress ni valiti vahtsõnõ Vanõmbidõ Kogo. Nuursootska Operi Rainiga ollimi tihtsä' külälisõ' Setomaa koolõh.

XXIX Seto Kuningriigipäiv tulõ 6. augustil Luhamaal, oodami Kroonikogoga Seto kuningriigi alambit, Setomaa sõpru, küläliisi ja kõiki rahvit, kinkal Setomaa hingeh ja süämeh! Ooda Kuningriiki ni tõistvuuri Setomaa visiidilõ ka Eesti Vabariigi presidenti Karisõ Alarit.

Hüä' seto' ni seto sõbra', hoitkõ' õks umma köüdüst Setomaaga ni tegemiisi, minkaga ti saat seto kultuuri hoita', edendädä', tukõ'.

Setomaa Tennäs tunnustusõ anna Seto Kuningriigipäävä üle naisilõ, kiä edendäse', tegutsõsõ' kimmält Setomaa hüäst ni seto kultuuri alalhoitmisõst – Leima Evelin, Kerdti Kaidi, Kala Ingrit, Heliste Leida ja Sarvõ Õiõ!

VABARNA JANE,
ülembsootska

XXIX
SETO KUNINGRIIK
LUHAMAA / 6.08.2022

AOPLAAN

10.00–12.00 Sõira, leevä, piiragu, taari, ollõ, handśa, verevä viina vastavõtminõ võistlusõ jaost.
12.00 Kuningriigi vällähõikaminõ, tervtüse'.
12.45 Tutvustõdas meistridõ sortmisõ kõrda.
13.00 Süüke ja juukõ maitsminõ ja hindaminõ. Pillimiihi võikimängminõ.
13.00–15.45 Seto pillimehe' mängvä' Külälaval. Võistlustõlõ kirjapandminõ om infotelgih.
13.00–17.00 Leeloparkõ ilotaminõ Peko laval.
13.15 Kimmäs seto keele kõnõlõja (Külälava).
14.00 Leeloparkõ võistlus. Kalamehe võistlus. Muusigalinõ näütemäng „Tandsotahvaja' ni laululaaditaja'“ (Külälava).
14.45 Vägümiihi võistlus.
15.00 Naisi kargusõ ja miihi kasatski võistlus.
15.45 Muusigalinõ näütemäng „Seto Odüsseia“ .
16.15 Ülembsootska kõnõh ja kiiora tagasiandminõ.
16.30 Tutvustõdas ülembsootska sortmisõ kõrda ja kandidaatõ.
17.00 Ülembsootska sortminõ.
17.30 Kuninga meistridõ vällähõikaminõ.
18.00 Külälisi ilotaminõ.
18.30 Sõaväeparaat.
19.00 Ansambli H6im.
19.30 Kuningalaud ja kirmas ansambliga Kiiora.

Rahandusministeerium
Regionaalarengu toetuseks
Setomaa vald
Eesti Rahvakultuuri Keskus

Setomaa ülembsootska valimisõ kõrd

- Seto Kuningriigi ülembsootskast võidas üles säädä' ineminõ, kinkõl om seto verd, kiä kõnõlõs seto kiilt ja kinkast tiidäs, õt tä umah süämeh, sõnah ja tegemisih om üts tõõmeeli Setomaa ja seto rahva iist saisja.
- Ülembsootskat võiva' üles säädä' kõik inemisõ', kiä' tunnistasõ' Setomaad ja Seto Kuningriiki ja omma' tõõmeeli huvitõt, õt edespidi lääsi' Setomaal kõik höste ja kõrdapiteh.
- Seto Kuningriigi ülembsootska kandidaatõ ülessäädmisõ jaost tulõ täütä' „Seto Kuningriigi ülembsootska kandidaadi ülessäädmisõ papõr“ koh om nätä' kandidaadi nõuholõminõ, midä tä kinnitäs käe ala pandmisõga'. Pääle tuu om sääl kol' lubahuist, midä tä lupa uma ülembsootskast olõmisõ aigu tetä', ja 10 timä ülessäädjä nime' ja näide allkirä'. Ülessäädmisõ papõr tulõ viiä' Kroonikogolõ Kuningriigi päävä inne kellä 15.
- Ülessäet inemisõ ülembsootska kandidaadist kinnitämisõl om viimädse sõna õigus Kroonikogol.
- Õgal ülembsootska kandidaadil tulõ hinnäst ja ummi lubahuisi püüne päält rahvalõ tutvusta'. Ka' valijamiihi iistkõnõlõja või timmä kittä' sõnnu vai leeloga' – kooni' 3 mintat.
- Valimistõ algusõst and märko kahuripauk. Inemisõ' hoitva' hüä käega' kinni kablast, mia nakas pääle ülembsootska kandidaadist. Hannah piat saisma, kooni' valijidõ ülelugõminõ om läbi saanu' – tuust and märko kahuripauk.
- Ülembsootska kandidaatõ hannah saisvit inemiisi, kiä' hoitva' kablast kinni, lugõ üle üts innitsist sootskist üteh abilisõga'.
- Ülembsootska piat kinni pidämä ülembsootska valtsõmiskõrrast!

Seto Kuningriigi Kroonikogo

Valmis sai seto lauluperimüse veebileht

2. juulil oll XVI leelopäiv ja tuust aost sai valmis seto lauluperimüse kodoleht https://laul.setomaa.ee/.

Lehe panni' kokko Setomaa Liidu telmisõl Eesti Rahvaluule Arhiivi tiidläse' Orase Janika ja Kalkuni Andreas, Pärtlase Žanna Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiast ja Lummo Kati leelokoori liikmõ' Valgu Meel, Kaiseli Mari ja Visseli Triin. Kodolehe alosõs om Ojamaa Triinu juhit Eesti Teadusfondi grandiprojekti raamõh 2009. aastagal valmis saanu' kodoleht. Kodolehel om kasutõt Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi salvõstuisi.

Lehel om opmist ja huvtavvi löödmisi pikäs aos. Sääl om hulga laulusõnnu, arhiivisalvõstuisi, nuutõ, seletüse' leelo helüst, mitmõhelülisusõst, sõnnu tegemisõst ja värsitaktist. Juttu om nii vanõbist ku vahtsõbist laulast, nii naisi ku miihi leelost, Siberi setokõisi laulutraditsioonist ja ka' seto kerigulaulust. Lehele om kokko tuud suur jago seto leelo teemalitsist saatist, klipest ja filmest läbi mitmõ ao, õt saat kaia', kuis laulõti, midä mõtli' ja kuvvamuudu leelost kõnõli' lauluimä' 40 vai eiski' 60 aastakka tagasi.

Üts põnnõv jago om nn karaokelaulu' vai seto leelo mitmõkanalisalvõstusõ'. Karaokelaulah saat kullõlda' koori õkka hellü erälde, õga laulja helü om erälde mikrofoniga' üles võõdõt. Nuu' salvõstusõ' omma' hüä' opmisõ jaos ja andva' ülekaehusõ leelo rikkaligust mitmõhelülisusõst. Võit erinevvi helüsit erälde sisse ja vällä lültä', nii saat kullõlda', kuvvamuudu laul killõ, mäntsit viisivariantõ laulva' erinevä' laulja' vai mäntse' omma' alomatsõ torrõ ḱaugi'. Saat pruumi' eis' kooriga' üteh laulmist.

Śoo kodoleht vaest tege leelo opmisõ lihtsabast ja viil inäbä inemisi avastas hindä jaos 2000 aastakka vana laulutraditsiooni huvtava ilma. Seto leelot saat oppi' õgasuvitsõh Lummo Kati laululaagrih ja ka' Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiah perimüslaulu oppõkaval.

Lehe valmimist toedi' Rahvakultuuri Keskus Seto perimüskultuuri toetusmeetmest ja Eesti Kultuurkapitali Võromaa ekspertgrupp, lehe veebimajutusõ kulu' kand Setomaa vald.

TULLUSÕ KAJA

Hurda-preemia Maidi-Maria Tammikulõ

Jakob Hurda nimelinõ Põlva Rahvaharidusõ Selts and 23. juulil Obinitsa muusiumih üle 31. Jakob Hurda nimelitsõ' rahvakultuuri avvuhinna'. Vabariikligu avvuhinna laureaat om Maidi-Maria Tammik. Krista Sildojalõ andas laureaadi tiitli timä tegemisi iist Põlvamaal.

Avvulitsõh iäh Maidi-Maria Tammik om kodokotusõh Obinitsah tõõmõli kultuurihelmekene. Aastit om tä olnu' käsitüüoppaja Tilsi latsikotoh ja tä tege ka' parhilla' väiga' ilosat ja kõrralist käsitüüd. Maidi töiest om olnu' näütüs Obinitsa muusiumih, tä tege esinemisrõivit taidluskollektiivele jne.

Maidi om hüä sõnasäädjä. Tä om aastakümnit veenü' läbi ilosit ja hingelitsi matusõtaltuisi. Timält om üles kirotõt seto matusõkombit. Seto kultuuriga' tegeles Maidi laebaltki', avitõdõh läbi viiä' näütüses Seto Kuningriigi päivä.

Maidi üteh Liinamäe Eeviga. *Riitsaarõ Evari pilt*

Puustusmaa Tiia raamaduh „Pühasenulgad“ om juttu ka' Varigu talo umast. Tammigu Varigu talo ilosah aiah häitsese' lilli' keväjäst kooni' lumõ tulõkuni'.

Maidi vidä iist jo mitmit aastakki Obinitsa Pensionäre Seltsi, om hüä vahtsidõ mõttidõ vällämärkjä ja kõrraldaja. Tä om ka' Obinitsa kerigu nõvvokogo liigõh.

KAUKSI ÜLLE FB info põḱal

Tõõnõ Setomaa nuurilaagri om sälätakah

Juulikuuh, vana jaanipäivä aigu kõrrald´ Seto Instituut tõõsõ nuurilaagri nuilõ, kiä' tundva' Setomaa vasta huvvi ja tahtva' śood kanti parembahe tundma oppi'.

KÜLVIGU HELEN

Lavvaguvõie kudaminõ Kriisa taloh. *Külvigu Heleni pilt*

Edimäne nuurilaagri oll´ minevä suvõ ja tuu oll´ nii hüä, õt mi õkva mõistsõ, õt tuuga tulõ edesi minnä' ja noorõ' vahtsõst kokko tuvva'. Suurõmb osa śooaastakadsõ laagri noorist oll´ jo minevä aastaga laagrih ka, a mõnõ' noorõ' tulli' vahtsõst lisast. Kokko korju paras pargikõnõ, oll´ nii näiokõisi ku tśurrõ, a näiokõisi õks inämbä. Mitmõ' noorõ' olli' Tarto ülikoolist vai Viländi kultuuriakadeemiast, oll´ ka gümnaasiumiopilasi.

Śoovoori alostimi õkva seto keele tunniga – om jo no' põliskiili aastagakümme! Palmi Silvi tutvust´ noorilõ, kuvvamuudu seto kiil erines kiräkeelest ja midä om tähtsä meeleh pitä', ku tahat seto keeleh kõnõlda' ja kirota'.

Päävä tõõsõh poolõh kõnõl´ ehtemeistri Riitsaarõ Evar noorilõ seto hõpõehtist, näüdäs hulga pilte ja sis sai õgaüts eis' üte hõpõehtekese tetä'. Oll´ hulga kopsmist, kõpsmist, viilmist, nühkmist ja valmis nuu' ehte' saivaki'! Oll´ nätä', õt noorilõ väiga miildü midägi ummi kässiga tetä'.

Galeriih teimi viil Kauksi Ülle ja Riitsaarõ Evari oppamisõl pakutrükitehnikah ilostõt kottõ. Õgaüts sai ummamuudu koti tetä'.

Edimädse päävä lõpõtusõst oll´ filmiõdak. Kaimi filmi Külvigu Heleni ja Külvigu Mardi saajust 2010. aastagal Obinitsa lähkoh Miku küläh. Noorilõ miildü tuu filmikene höste, oll´ hüä naľalinõ kaeminõ ja noorõ' tundsõ' saajukombidõ vasta suurt huvvi.

JÄRGMÄTSE PÄÄVÄ HUMMOGU lätsimi Mustoja mõhnastigu pääle, Tinaliivalõ. Tinaliiv om śookandi kõgõ suurõmb liivik. Sääl om mõts pääle kasumah, a tuu olõ-õi hüä, selle õt loodusõ mitmekesisusõ jaost olõsi' vaia, õt Tinaliiv jääsi' liiviguna alalõ. Sääl eläs hulga taimi, liblikit ja tõisi mutukit, kiä' tahtva' ellä' just säändse liivadsõ kotusõ pääl.

Mi sis kidsi nuuri puid – kõivokõisi ja pedäjit – üteh juuriga vällä ja kõoossõst teimi viha'. Setomaal kõnõldas, õt viha' tulõ tetä' vana ja vahtsõ jaani vaihõl, meil ollgi perämine aig vihtu tetä'! Vihtu tegemist opaś noorilõ Raudoja Ahto. Sis jalotimi viil liivigu pääl ja kaimi Põĺalaagri-aigsit kaivikit. Võih om illos kotus! Tinaliiv olõ-õi tuntu kotus, kiäki noorist olõ-õs varahappa tuust kotusõst miäkit kuuldnu'.

No' läts päiv edesi Satserinna nulgah. Kävemi koštmah Kriisa taloh, koh pernaane Kala Ingrit kõnõl´ noorilõ seto näpotüüst, näüdäs mitmõsagamatsi võid, hammõkirju ja opaś lavvaguvüü kudamist. Nooril läts kudaminõ ladusahe ja kõik saiva' hinele võtmõrõnga hoitja vai käepaila valmis.

Sis säädsemi ütitselt lavvakõsõ, õt veiďo lõõnaht süvvä'. Seto paks pudõr ja suulliim olli' väiga hüä'! Nuurpernaane Käti oll´ küdsänü' ullidu hüä maiguga kohopiimäkoogi ja paksõ viil pindre päält koŕat päävälämmit maaśkit mano.

Pääle tuud lätsimi Saatse kerigu mano, koh esä Andreas kõnõl´ kogodusõ aoluust ja õigõusust laembalt. Esä Andreas mõist nuuriga höste kõnõlda' ja noorõ' mõistsõ' höste küssü' kah.

Teimi tutvust ka Saatse muusiumiga. Kõgõ inäp miildü noorilõ vahtsõ välläpanõgu joonisfilm seto naase elost.

Õt Saatse om kontrolljoonõ veereh, sis kutsõ noorilõ piirist ja piirivalvõ tüüst kõnõlõma Saatse kordoni juhataja Suvi Arvi, kiä kõõ hüäl meelel tulõ inemiisiga kokko saama. Kävemi piiri veereh mõtsah, koh läts hulga aigu, selle õt noorõ' küsse' ja küsse', oll´ pallo vahtsõt tiidäsaamist.

A tuu olõ-õs viil kõik: muusiumi man uut´ meid üllätüs! Saatsehe oll´ tulnu' viil üts nuur – katsa kuu vannu piirivalvõpini Ats üteh uma peremehe Velloga. No' sai tett nii, õt puul mi rahvast pagõsi mõtsa ja käkse hinnäst haina sisse ja puiõ ala ar'. Sis lasti Ats massinast vällä, tä võtt´ jäle' üles ni üteh tõisi nuuriga minti mõtsa, koh Ats kipõlt mõtsa käkit noorõ' üles löüdse. Vello kõnõl´, kuis jälepinni kasvatadas – timmä kasvatadas õks tüütegijäst, ta piät mõistma inemist otsi', a kindlahe ka peremiist kullõlda'. Śoo kõik oll´ nii põnnõv, õt sadama naanu' vihmakõnõ jäi tähele pandmalda'.

A TUUSAMA PÄIV LÄTS VIIL EDESI, tuu oll´ jo jaanipäävä puulpühä! Tuu oll´ nuuri suuv, õt saasi' nätä' määnestki pühhä. Vällä sai valit vana jaanipäiv. Jaanipäävä puulpühä lätsimigi Miikse jaanitulõlõ, sääl palli hüä suur tulõkõnõ ja eski bänd mängse. Kiä taht´, sai tandsi'. Pääle tuud oll´ viil savvusanna-oppus Hilana küläh Ees-Kõivo taloh.

Jaanipäävä, 7. juuli hummogu tulli varra üles, õt nätä' viipühitsüst Miikse kerigu man. Näimi tuu ar' ja sis nakaś teenstüs, ai tuu oll´ pikk, a mi õks kai. Rahvast tull´ kõõ mano ja väigokõnõ kerik sai rahvast nii täüs, õt mahu-us arki. Lõpust lüüdi kellä ja ristikäügiga minti ümbre kerigu. Sis läts rahvas kõik umastõ kääpidõ pääle, kohe säeti süük ni juuk. Naati süümä, juuma, juttu ajama. Noorilõ oll´ tuu edimäne kõrd säänest pühhä nätä', õt kuis kääpidõ pääl süvväs, juvvas ja juttu aetas. Aiťumma Kerdti Kaidi ja Kambrimäe Eevi perrilõ, kiä' noorilõ kombit näütsi' ja hüvvä süüki paksõ'. Jaanipäävä lõpõtusõst saiva' noorõ' viil papilt mudsahtusõ kah. Vot sääne vana jaanipäiv!

Ku kerigupühäl oll´ käüt, sis oll´ aig jälki vahtsit tarkusi oppi'. Valgu Heiki kõnõl´ noorilõ, kuis Setomaal kerigupühhi peetäs ja määndse' omma' tähtsäbä' pühä'. Tuu oll´ hüä, õt noorõ' olli' jo ummi silmiga nännü', midä üts kerigupühä tähendäs, a no' saiva' tsipakõnõ tarkust viil mano. Ku üteldäs, õt „inne teooria, sis praktika", sis mi tei laagrih tõistpite: inne praktika jaanipäävä, sis oppajatarkus lisast.

Päiv oll´ jo pikk olnu', a mi laagri läts õks opmisõga edesi. Palmi Silvi tull´ viil tõist vuurigi näiokõisilõ ja tśurrõlõ seto kiilt oppama. Proomti seto keeleh lihtsambit luulõtuisi lukõ' ja julgõmba', kiä' olli' lõunaeesti keelega varahappa kokko puttunu', nuu' eiski püüdse' kõnõlda'. Ku ma peräkõrra küsse, õt kas tundus liisna rassõ vai ikäv, sis noorõ' ütli', õt nä pidävä' seto keele opmist tähtsäst ja nuu' tunni' olli' õks väiga vajaligu'.

Jaanipäävä lõpõtusõst tahtsõ' noorõ' jalki savvusanna, no' tull´ Miku küläh savvusann küttümä panda'. Sannaaknakõsõst paistu päävämineng ja tundu, õt tuu justku märkse ka laagri lõpuõdagut. Sannalavalt sai lumpi karada', umatett vihtoga üle tuŕa vihtu'. Peräst sanna sai tandsi' ja laulta' ja oll´ õks illos olõminõ.

Viimädsel päävä tulli' laagrihe ka mitu tarka naist ja miist mano, õt nuuriga arota' laagri üle ja mõtõlda' tuu pääle, midä noorõ' võisi' uurma naada'. Nassari Elvi, Hõrna Aare, Kiristaja Arvis, Valgu Heiki, Külvigu Mart ja Laanetu Kolĺa andsõ' hüvvi mõttit ja lubasi' noorilõ õks toest olla'. Küsse ka, mis śookõrdsõst laagrist miilde jäi ja midä peetäs tähtsäst. Noorõ' ütli', õt näile miildü inemiisiga kokko ja tutvast saia', pikembält juttu aia', õt om aigu kõnõlda' ja küssü'. Ka eis' ummi kässiga tegeminõ miildü näile höste ja śooh laagrih saiva' nä tetä' hõpõehtit ja sannavihto, lavvaguvõid kuta' ja koti pääle trükipakkõ säädä'. Kõnõlimi ka tuust, õt vahtsõl aastagal võisi' üteh süvvä' tetä' ja söögitegemist oppi', a ka seto laula ja tandsa mano oppi'.

Aiťumma ja kundsõni kumarus kõigilõ, kiä' nuuri vasta võti', höste hoitsõ' ja katõl käel kanni'. Aiťumma tugijillõ: Eesti Kultuurkapital ja Eesti Rahvakultuuri Keskus.

Koolisõsara' – üts küüsüs, tõõnõ and vastussit

Timahava lõpõt´ Tarto liina Miina Härmä Gümnaasiumi 110. lind. Tõisi siäh ka Setomaa nuursootska 2018–2019 Grünbergi Maria. 1982. aastagal lõpõt´ taa sama kooli 70. lind. Tõisi siäh Setomaa ülebsootska 2017–2018 Tormi Piret.

2018. aastagal johtu sääne lugu, õt ütest päävästi olli' nii Setomaa ülebsootska ku nuursootska mõlõba' Miina Härmä Gümnaasiumist – üts perämäst päivä, tõõnõ edimäst päivä aamõtih. Üts ütinõ asi om näil katõl viil – mõlõbilõ miildüs kanda' seto rõivit. Maria oll´ seto rõivih põhikooli ja gümnaasiumi lõpuh, Piret ülikooli lõpuaktusõl. Seto Folgi aol trehvssi' koolisõsara' kokko. Vanõp saa-as kuigi jättä' küüsümäldä' ja noorõbal olõ-õs muud tetä', ku vastussit anda'.

Nuursootskast saieh olli' sa põhikooli perämädseh klassih. Kuvvamuudu õnnahtu naid kattõ ütte panda'?

Mullõ väega miildü mu põhikooli klass. Mi olli ütstõõsõga höste sõbraligu' ja väega huulva'. Tuu oll´ kimmähe abist nii kooli lõpõtamisõ ku nuursootska tüü tegemisõ man. Ka oppaja' olli' tõtõstõ arvusaaja' – olõ-õs vuurigi määnestki hätä, ku oll´ vaia minnä' Obinitsa vai Petserehe vai muialõ. Arvada' ma olõ edimäne nuursootska Miina Härmä Gümnaasiumist. A mullõ väega miildü taa aamõt ja ma tahasi' üte aastaga viil nuursootska olla' – mu tiidä' saa śood kooni 26. eloaastagani tetä'.

Sa lõpõdi nii põhikooli ku gümnaasiumi seto rõivih. Om sul tiidä', om kiäki inne sinnu ka säänest tükkü tennü, õt om lõpõtanu Miina Härmä Gümnaasiumi eis' koolijao seto rõivih?

Mõista-ai üldä'. A usu-ui väega, õt kiäki olõsi'. Õgas tuu pääle imestädä-äs, õt ma seto rõivih olli. Põhikooli lõpuh olli ma nuursootska ja tuu oll´ eishindäst arvu saia', õt mu jaost omma' seto rõiva' kõõ ilosaba' ja uhkõba', midä sälgä panda'. Gümnaasiumi lõpuh mõtli samahtõ, õt mille ma naka hindäle määnestki kleiti otśma, midä või olla', panõ sälgä õnnõ üte voori, ku mul omma' olõmah uskmalda' ilosa' seto rõiva'. Ja vanigu ni pereedniguga saa mängi' ka, õt olõsi' veiďokõnõ tõistmuudu.

Ku sa olt Setomaal, sis omma' sul õks säläh seto rõiva'. Näütüses parhilla' om katõpääväne Seto Folk ja sa olt üts naist kolmõst inemisõst, kiä om kõik aig seto rõivih. Pääle tuu olt sa üts kimmäbit seto keele kõnõlõjit.

Seto Folk om śoovoori mu jaost tśuutkõnõ nigu kooli lõpõtamisõ praasnik. A õigõhe ma süämest imesti, õt nii veiďo inemiisi om seto rõivih. Ma arva, õt ku Setomaal, sis õks seto rõivih ja seto keeleh.

Gümnaasium sai ümbre. Mia edesi?

Proomõ minnä' Pallasõ Kunstikuuli pildstämisõ kunsti opma, a saa-as eksamiga kõrda. Arvada' proomi aastaga peräst vahtsõst. A parhilla' proomi viil kattõ kuuli – Eesti Kunstiakadeemiahe tüüstüsdisaini ni Tarto Ülikuuli aokirändust. Näüs, kuis elo lätt.

Ku pallo näet umma edesist ello köüdüssih Setomaaga?

Ma looda, õt elo saa olõma tihtsahe Setomaaga köüdedü ni õt ütel ilosal päävä saa ma üldä', õt ma elä tah. Mu kodo om Setomaal.

Määndse sõnomi ütlet edesi Setomaa noorilõ ja eisheränis koolilõpõtajilõ?

Teke' tuud, mia miildüs, ja peläku-ui edimia vahtsõt. Pallo hüvvi mõttit nii härmäkailõ ku setokõisilõ!

Küüsse **TORMI PIRET**

MHG koolisõsara', Setomaa nuursootska Grünbergi Maria ja ülebsootska Tormi Piret 2018. aastagal Miktämäel. *Eräkogo pilt*

Seto süük uut kunigriigih ja kostipäävä̦l

MALKOVI PILLE
Seto Küük tegevjuht

MTÜ Seto Küük kõrraldas kunigriigipäävä̦l seto söögi müügikotusõ.

Luhamaa Külämaja kõrvalõ avvukotusõlõ saava' müümä tulla' Setomaa valla inõmisõ', kiä' omma' hinnäst varahappa kirja pandnu' ja tegevä' seto traditsioonilisi süüke. Säält saat sõira, sibulit, leibä, piirakit ja kõkkõ hüvvä, midä om siih kasvatõt ja kohaligust kraamist tett. Müvväs minevidõ aastagidõ meistridõ tett söögikraami ja MTÜ liikmidõ hüvvi piirakit, sõira, taari ja veini. Tutvuda' saa ka' pillimeistridõ plaatõga'.

Päält kunigriigipäivä järgmätsel nädälil (13.–14. augustil) uutva' 17 kohvkut hindä mano küllä. Huvi kõrral saat täpsebält lukõ' FB Seto Küük ja Seto Kostipäiv ja visitsetomaa lehepäält.

Saa olõma huvtav augustikuu ja uuta' om hüvvi kokkosaamisi!

Septembrikuuh nakasõ' pääle mitmõ' kooltusõ', koh mi tulõda miilde traditsioonilitsi küdsämisi, meistri' oppasõ', õt miilde tulõta' ja vahtsit tiidmisi mano saia'.

Om midä uuta'!

10 punkti Seto Folgi vahtsõlõ püünele

TORMI PIRET

Nii kavvõndahe, ku omma' meeleh eis' aastaga' seto folgi', om kõõ pruugit kattõ püünet – pääpüüne Verska lauluväläkul ni koplipüüne Seto Talomuuseumi moro pääl. Timahava oll´ pistü pant ka kolmas püüne ja vahtsõhe kotusehe – Reegi maja mano. Vahtsõnõ püüne oll´ külh vähäp ku tõõsõ', a tuu iist oll´ Reegi maja püünel pallõ säänest, midä muial olõ-õs.

Reegi püüne plussi':

- Innekõkkõ uskmalda' illos kotus. Arvada' kogoni kõõ ilosap kotus folgi püüne jaost.
- Esinejit kaieh paistu kõik aig püüne takah piltillos Õrsava järv.
- Pedäjidõ all istõh olõ-õs päiv silmih.
- Kiä tahtsõ, sai kävvu' tsuklõmah ja helü Reegi püüne päält oll´ õks kuulta'.
- Reegi maja oll´ ussõ viirde vällä pandnu kohvigu, tähendäs olõ-õs vaia kohegi kavvõndahe minnä', õt edimidä juvva' vai süvvä' osta'.
- Reegi püüne oll´ vallalõ õgalõ ütele, olõ-õs vaia õi vestivaali passi õi määnestki tõist kullõmisõ-kaemisõ käepaila.
- Mia höste tähtsä – õnnõ Reegi püüne man sai tetä' mõlõbat, kullõlda' esinejät ni tuulsamal aol kaaslaisiga kõnõlda', ilma õt kõnõlamisõ asõmõl olõs pidänü rüükmä.
- Pääpüüne mant Reegi püüne mano oll´ jalaga minehkist väega paras tii.
- Esinejä' saie' uma' massina' panda' tahasamma esinemiskotusõ lähkohe.
- Esinejä-päältkaeja ütestsaaminõ õnnahtu kõõ parõbahe just Reegi püüne man.

Esinejä'. Reegi püünele panti esinemä säändse' vahtsõba' tegijä', kiä' varahappa olõ-õi folgil üles astnu' vai olõ-õi nii väega tunda'-tiidä'. Ma johtu kaema-kullõma Luhamaa pillipidäjit Grünbergi Mariat ni Jürisoni Mairoltit ja Karksi-Nuia pillipunti Lõõtsanoobid.

Setokiilse tiaatre Veerna Vorkats muusigalavastusõh „Tandsotahvaja' ni laululaaditaja'" tei eis' üteh. Arvada' om, õt taa etendüs oll´ kõõ suurõba inemiisi hulgaga esinejidõ summa folgil – 25 inemist alatõh latsiaiaälisõst kooni iäkidõni, näist 15 Talinast ja 10 Setomaalt/Võromaalt. Püünele nuu' 25 muidohki ar' maha-as, a püüne iih oll´ viländ kotust laulmisõst-tandsmisõst.

Reegi püüne kittüsest. Pääle edimädsel folgil olõhkit saa-ai kuvvagimuudu edimia halva Reegi püüne kottalõ üldä'. Õnnõ tuud, õt ooda ka järgmädsele folgilõ Reegi püünet.

Sis om jo tiidä', õt olõ-õi mõtõht muialõ juuskõ' – Seto Folgi kolmas püüne om kõõ kodotsõp.

Lehte tegevä':

Toimõtaja Kauksi Ülle,
tel 5656 9079, e-post: kauksiylle@gmail.com
Toimõtaja (lisaleht Vahtsõt Vallah) Viljusõ Karin,
tel 5855 2772, e-post: karin.viljus@setomaa.ee
Keeletoimõtaja Palmi Silvi
Seto keele tõlkja Sarvõ Õiõ
Külesäädmine Lööpri Priit

Välläandja: Setomaa Liit

Setomaa kolleegium: Külviku Helen, Kauksi Ülle, Laaneotsa Annela, Matvei Arvi, Sarvõ Õiõ, Leima Aarne, Kruusamäe Meelike, Jüriöö Vello, Järvelilli Rein, Leima Evelin, Mustimetsa Indrek.

Trükjä: Printall AS

Lehe ilmumist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm ja lisalehte Vahtsõt Vallah Setomaa vald.

KAASTÜÜ' saata': kauksiylle@gmail.com
vai Setomaa aoleht, Obinitsa külä, 65301, Võro maakund.
SETOMAA VALLA UUDISÕ' saata': vald@setomaa.ee
Tähtaig õga kuu 12. kuupäiv.

Lehe telminõ ja reklaam: tel 5627 3889, info@setoinstituut.ee

Taarist ja ollõst

Õgah taloh uma taar

NASSARI ELVI

Käeh om suvi ja kuuma ilmaga tahtva' inemisõ' ni eläjä' juvva'. Tiidäki om kõkõ paremp janokistutaja külm kaovesi. Hainamaalõ niitmä minneh, koh vett olõ-õs, võeti joogiplassi vai pidoniga üteh hapupiimä, hapnõnut kõomahla vai umatett taari.

Kõomahl panti püttü hapnõma, kaas säeti kõvastõ pääle ni lasti saista' kats nädälit. Sis valõti sisse vahaliimi, midä saadi mehiläisi kärgi kiiteh. Säitsme pangi mahla pääle arvõstõdi üts pangitäüs vahaliimi. Lasti saista' nätäl vai paar, sis sai hüälõhnalitsõ joogi. Midä kõvõmbahe oll´ tõrdu kinni, tuu paremp juuk sai.

Tetti ka nii, õt vahaliim valõti tõrduhe ja naati sinnä' kõrroviisi mahla pääle kogoma. Mõnõh paigah koŕati ka vahtramahla, midä ka tuurõlt juudi ja peräst hapatõdi.

Taari juudi eräle ni juudi ka söögi kõrvalõ. Taarist tetti ka paastusüüki, suulliimi, taarikapstit. „Õgah taloh uma taar" oll´ vana ütleminõ ja tuu tähend´, õt nii ku õga pereh oll´ ummamuudu, oll´ ummamuudu taaritego. Õgah perreh oll´ taaritõrdu.

Taaritõrdu kotsilõ om setodõl ka mõistatus: „Miis nulgah, pulk peoh (pulk vai taarihaan/taariaam oll´ pütül all)?" Tõrduhe panti põhja puinõ rist (taaririst), minkõ pääle rüäolõ' (taarisild), olgi pääle vil risti puiõst vaotus vai kadajaossakõisi, ni määnegi kivi, õt taariraba üles nõsõnu-s.

Üts innesõaaolinõ taaritegemisõ retsept om sääne, õt kardohka' tambti ar', panti mano rüäjauhha ja küdseti ahoh leevä'. Nuu' leevä' poodõti jupast, valõti pääle lämmi vesi ni lasti kats-kol' päivä saista', kooni' sai hapu. Pääle valõti külmä vett ni võidsõgi juuma naada'. Kiä taht´, pand´ kadajamarju ka mano.

Mõnõ' pernaase' tei' ka nii, õt segäsi' kardohkapudru sisse rüäjauhha ja küdsi' tuust leevä', minkõ poodi' jupast, panni' tõrduhe ja vali' lämmind vai kuuma vett mano. Lasi' sis tuul kats kooni' kol' päivä hapnõda' ni vali' külmä vett pääle. Mõnõl puul tetti taari ka ollõtegemisõst perrä jäänü präägast – tõrdupõhja panti taarisild ja vaotusõ', sisse valõti ollõst jäänü perä ja lämmind vett, sis oodõti, kooni' nakaś hapnõmma.

Tetti ka kadajamaŕataari. Minti ütehkuuh kadastikku, koŕati 3–4 mõõtu (liki 9–12 liitrit) marju, kinda' pidi käeh olõma. Koŕati mõlõmbit, mustõ ni haljit marju. Nuu' surbti pekliga huhmrõh ar', panti potti, valõti kuum vesi pääle ni nõstõti ahjo. Sääl hoiõti kats üüdpäivä, ahoplekk panti ette, õt tihkõ olõsi'. Tiidä' om, õt mõnõh paigah savitõdi tuu jaost ahopelt kogoni kinni. Mõni viil kütt´ ahjo, õt otsani läbi havvusi'. Mõnõh paigah keedeti kadajamarjuga oss vii seeh ar', pia tunn aigu keedeti, kooni' sai kangõ maiguga. Taari tegemisõst pand´ mõni havvutõt kadajamaŕolõ vil ka leeväjauhha mano ja tekk´ väiko' pätsikõsõ' – taarileevä'/taarivadsa'. Ahoh havvutõt „kadajamaŕapudõr" vai ar' poodõt taarivadsakõsõ' nõstõti tõrduhe, sisse valõti keedet vesi. Pääle panti määne rõivas, õt tossu tarrõ ajasi-i. Kolmõ tunni peräst võidsõ joba juvva', sai makõ ja hüä juuk. Tuud hapnõmalda' kadajamaŕa liimi valõti vanastõ ka kiisla pääle.

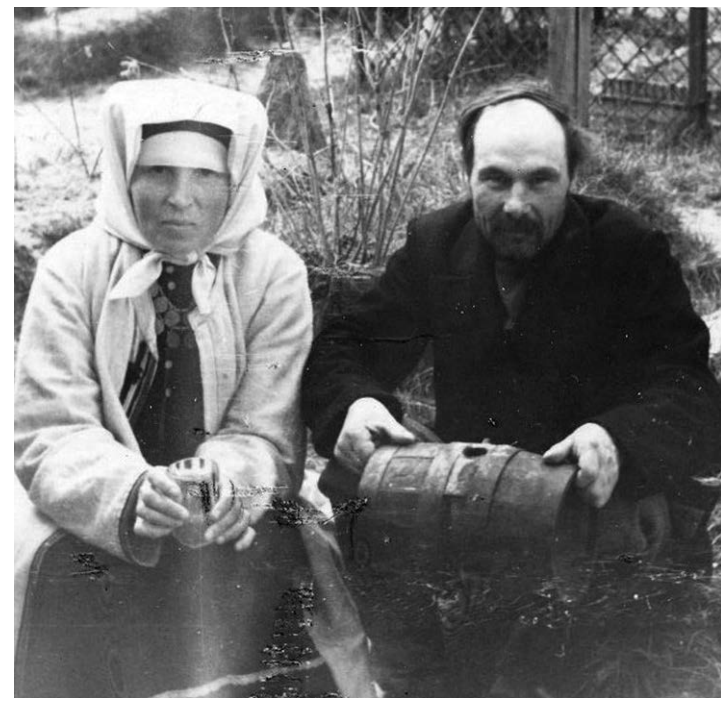

Petserih kääpä pääl, mehel om ollõvaadikõnõ üteh võet. 1940. *ERA kogo pilt*

Mälehtä eis', ku mu Trõnnõ-vanaimä tõi suvõl aidast kadajamaŕataari. Oll´ jaahe ja veiga hapu. Tuud palssi kõõ vanaimä käest juvva', kaemalda' tuu pääle, õt oll´ latsõ jaost ullidu hapu. Arvada' tuu maŕamaik tekk´ taari nii hüäst ja jano võtt´ ka ar'. Mi kotoh Tsäältsüväh tetti leevätaari. Mälehtä, õt imä küdsi ahoh leevä', mia' olli' pia musta', ar imähünü' ni tuuperäst ka magusa maiguga. Nuid kuivatõdi peräst leśo pääl. Ma tahtnu' nuid veiga süvvä', a oll´ kaŕstõt võtta'. Salahuisi õks võti.

Ku kuuli naksi käümä (koolih sai tiidä', õt kiräkeeleh tulõ sõna „taar" asõmõl üldä' „kali"!), sis sai hüvvä leevätaari osta' Petserist suurõst kõllatsõst taarivaadist. Kol' kopkat masś klaasitäüs. Tuud hüämaigulist ja odavat hapund juuki ostimi tõõnõkõrd kodo ka. Kodonõ taaritegeminõ jäigi maaha. Niisamatõ ku setodõl om ka vindläsi taar, kvass, leeväst kääritõt talorahva juuk, midä naati ka liinoh müümä. Internetih kirotõdas, õt tsaariaol olla' olnu' erimuudu kvassõ üle 300, aastah jei vindläne üle 200 toobi. Vaivalt õt setogi kehvemb oll´. Ja õgah taloh oll´ taar uma maiguga!

„Sai mul hummal huulõ pääle, kesväliim sai keele pääle"

Ollõjuuminõ praasnigõ aigu oll´ Setomaal õgal puul tiidä'. Kodoolt juudi küläpraasnigõl, saajuh, poomkidõl, ristkätsil, tuud pakti ka talgolistõlõ. Inne taari- vai ollõtegemist puhastõdi tõrdu ar': ahoh aeti kivi' kuumast, tõrduhe panti kadajaossa' ja kivi' lasti sisse. Päält

Taaritõrdu aan. *ERMi kogo pilt*

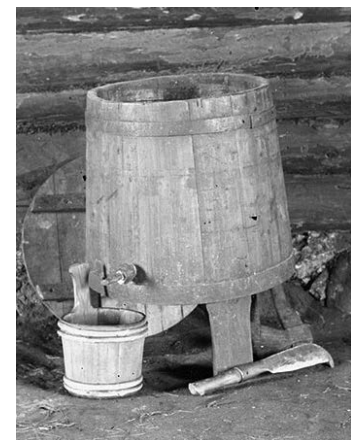

Taaritõrdu. *ERMi kogo pilt*

katõti tõrdu vai vaat määndsegi pakso rõivaga kinni. Tuud havvutamist tetti hüä mito vuuri, sis sai puuannom puhtast ja ka halvast lõhnast vallalõ.

Ollõ jaost tetti valmist linnasõ': kesvä' (mõnõh paigah ka rüä') panti kotti, kott viidi vette, hoiõti nii, kooni' jüvä' paisu'. Sis võeti vällä ni puistati jüvä' põrmandulõ, sääl naksi' iarmõkõsõ' vällä kasuma.

Mõnõh paigah panti jalki jüvä' aho pääle ni hämmäti – valõti väikot viisi viiga. Hoiõti kol' kooni' nelli päivä, kooni' lätsi' aho pääl kõrbanust, mustast. Ku linnasõjüvä' olli' valmi', kuivatõdi ni viidi veskilõ („kivi mano"), koh jauhõti sõrrõ' linnasõjauha'.

Linnasõjauhõst tetti lämmä viiga sakõ mess, minkõst küdseti ahoh ohkokõsõ' makõ' karaski'. Karaskit küdseti ahoh pia kats üüd-päivä, kooni' höste ar imähüdi'. Nuu' panti kuuma viiga tõrduhe vette, hoiõti 3–5 tunni, sis ku ar jaahtu', lasti liim ollõtõrdu põĥa lähkoh olõvast torokõsõst – aamist/haanist – tõistõ anomahe. Tõrdumulgu ette käve puupulgakõnõ vai -punn, mõnõl puul oll´ tõrdul all ka kraan.

Vällävalõt ollõleemele panti mano humalaliimi, kergtüsest ollõpärmi, seppä, ni tsukrit. Pangi pääle panti pia kolm nakla tsukrit. Pääle pärmi pandmist läts ollõmõss (miss) höste käümä, nakaś vattu üles ajama. Ollõ käümisõ kotsilõ oll´ ka mõistatus: „Mõista', mõista', mia tuu om – esä hällüh, puja' sõah?"

Olt tetti Setomaal ka kadajamaŕataarist, minkõlõ panti mano humalit ni pärmi. Säänest olt hinnati hüä maigu peräst.

Kol' vai nelli päivä käünü ollõkõnõ kõlbaś jo juvva', a kiä tahtsõ kangõt, sis pand´ nädäli käünü ollõlõ viil tsukrit mano. Saarlaistõ jaost oll´ õigõ humalajuuk õnnõ tuu, mia oll´ nätäl vai inämbä käünü.

Ollõpärmi hoiõti alalõ nii, õt hämmelt tsusati pakla' vedelä ollõraba sisse. Ku ar' kuivi, oll´ tõõnõkõrd jal' hüä võtta'. Räpinä ollõvabrikust olla' saanu' umal aol ka säändsit pärmipaklit osta'. Mõnõh kõrdsihki müüdi Eestimaal tuud seppä pudelaga üteh, 5–15 kopkat masś putel.

Ollõkõnõ pidi kavvamba vasta ja sai kangõp, ku sinnä' käümisõ aigu humalavett mano panti. Nuid tuudi mõtsast vai jõõ veerest, kotoh kasvatõdi ka, a harvakutti. Humalit panti siski pulmaollõ sisse, õt kangõ saasi' ja höste alalõ saisasi'. Matusõ/poomka-ollõ sisse humalit panda-s. Veiga vanast peetigi matusõ' ollõlda', sis juudi ar' käümäldä' linnasõliimi (virrõt). Säänest juuki kutsõ' vanausulitsõ' vindläse' suslo.

Lauluh laulõti, õt hummal tege hullu meele, kesväliim tuu kerge leeme. Vindläse' olõvat kangusõ peräst ollõlõ viil ka piiretüst vai samagonni vai hussihaina (karmuhaina, suukaila) mano pandnu' – tuuperäst, õt sis nakaś juuk kibõhõmpa päähä ja olt kulu-s nii pallõ (arvada' läts tuuvõrra ka pääparandaminõ pikembäst). A ku ol' veiga kangõ sai, sis oll´ abi tuust, ku kanni põhja tśuut soolaterri panda' ja juuki liigahutta'.

Hüäst ja lõpuni käünü ollõst peeti lugu. Vanõmbal aol tuudi juuk lavva pääle puuanomaga, käśkuga, minkõl puinõ hand peräh, arvada' inne sõta, vai sis Vinne aigu ka tsäiniguga, kost oll´ hüä juuki takanahe (klaasi) valla'.

Olt teie' poisi' (mehe'), mõnõh paigah Setomaal mõisti' ka pernaase' valmsta'. Umal aol võidsõ' õks naase' kah praasnigu aigu olt juvva', viinajuumist peetä-s sobiligust. Ku suurõ' praasnigu' oll´ ar' peet, jäteti ollõjuuminõ maaha, a mõnõ' mehe' saa-s pidämä, jeie' vil' ka perrä jäänü ollõperrä, prääśkat, mia pand´ pää halutamma.

Olt võeti kääpä päälegi üteh, tuu jaost oll´ väiko tünkõnõ/vaadkõnõ. Tśuut kallutõdi säält juuki vaest ka kadonukõsõlõ. Umal aol kanni' Meremäe kandi seto peremehe' olt ka Peko-puuslilõ ohvrest. Vinne aigu naati kotoh olt ajama kvassipulbrist vai maltoosast (linnasõekstraktist), niisamatõ kuivatõt-kõrbat tsukripeedest. Maltoosast sai ol' hüä kibõhõhe valmist ja ollõtegemisõst tulli' Vinne aigu tarvtusõlõ plekk-karra'.

Setomaa
Vahtsõt Vallah

VALLA UUDISED

Juuli 2022
Nr 7 (392)

SETOMAA VALLAVALITSUS ▪ Pikk tn 12, Värska, Setomaa vald, Võru maakond, 64001 ▪ Tel 796 4733 ▪ e-post: vald@setomaa.ee

Seto Folk 2022. *Foto: Reigo Teervalt*

Setomaa oma folgipidu

1.–2. juulil toimus Värskas juba kümnes muusika- ja matkafestival Seto Folk teemal „Loo ilu“. Ilmataat soosis festivali ja külastajaid jõudis Setomaale umbes 2500 inimest nii Eestist kui piiri tagant.

MAARJA SAARINE
Setomaa Kultuurikeskuse kunstiline juht

Selle aasta kontsertprogrammis esines lisaks kohalikele seto ja eesti parimatele folkmuusikutele hulgaliselt artiste välismaalt – Belgiast, Tšiilist, Nigerist, Ghanast, Ukrainast, Lätist ja Küproselt. Kokku 24 eriilmelist ansamblit umbes 120 muusikuga.

Lisaks tavapärasele pealavale lauluväljakul ja Värska talumuuseumi hoovis asuvale koplilavale oli sellel aastal täiesti esmakordselt teisel festivalipäeval avatud Reegi lava, mis asus Värska külastuskeskuse juures, maagilise vaatega Õrsava järvele. Reegi lava loodi kasvulavaks, mis andis võimaluse tublidel ja hakkajatel noortel artistidel folgil esineda.

Lisaks võimaldas Reegi lava kasutamine mitmekesistada programmi ja lavale jõudis setokeelse teatri Veerna Vorkats muusikalavastus „Tandsotahvaja’ ni laululaaditaja’“.

Kirevat muusikaprogrammi täiendasid matkad, mis jõudsid nii metsa, Värskasse kui ka Õrsava järvele. Ilm soosis veepealset sporti ja ujumist.

Rannaalalt leidis Värska ravimudaga täidetud vanni, kuhu kõik soovijaid said ennast sisse kasta. Lastealal käis hoogne mäng ja trall ning punutiste tegemine terve folgi vältel.

Õpitoad tutvustasid eelkõige kohalikku kultuuri kui ka näpuosavust ja improvisatsiooni. Lisaks oli võimalus nautida koplilaval kontserte Tartu 2024 telgist.

Lapsed ja lapsemeelsed said katsetada hiigelmullide tegemist. Eesti esimene kasutatud raamatute buss tegi oma esimesed müügid meie selleaastasel festivalil.

Suur tänu korraldusmeeskonnale, kes panustas oma aega Seto Folgi õnnestumisse. Täname kõiki külastajaid, kes leidsid tee folgile. Peatsete kohtumisteni Setomaal!

Täname festivali toetajaid: Eesti Kultuurkapital, Kultuuriministeerium, Rahandusministeerium regionaalarengu toetuseks, Eesti Rahvakultuuri Keskus, Võrumaa Arenduskeskus, Tartu 2024 Euroopa kultuuripealinn, Värska Originaal jt.

Setomaa valla arengukava, investeeringute kava ja eelarvestrateegia avalikustamine

„Setomaa valla arengukava 2022–2031“, „Setomaa valla investeeringutekava 2022–2026“ ja „Setomaa valla eelarvestrateegia aastateks 2022–2026“ eelnõude avalik väljapanek toimub 25. juulist 21. augustini 2022. Eelnõudega on võimalik tutvuda valla kodulehel https://setomaa.kovtp.ee/setomaa-valla-arengukava. Ettepanekute esitamine eelnõude kohta toimub avaliku väljapaneku kestel, hiljemalt 21. augustiks, kirjalikult Setomaa Vallavalitsuse kantseleisse (Pikk tn 12, Värska alevik, Setomaa vald, Võru maakond 64001 või vald@setomaa.ee). „Setomaa valla arengukava 2022–2031“, „Setomaa valla investeeringutekava 2022–2026“ ja „Setomaa valla eelarvestrateegia aastateks 2022–2026“ eelnõude avalik arutelu toimub 25. augustil Värska kultuurimajas.

Setomaa Vallavalitsus

Seto kuningriigi lastepäev

TRIINU ARUND
Setomaa Noorsootöö Keskuse juhataja

Traditsiooniliselt on päev enne suurt Seto Kuningriiki lastepäev (seto keeles *latsipäiv*) ehk Väiko-Kuningriik.

Lastepäev algab 5. augustil kell 12 Anzelika Mahetalus Pruntova külas. Päeva juhatavad sisse noorsootska ja ülemsootska ning peale avamist jätkatakse erinevates õpitubades. Lastepäeval valitakse taas uus noorsootska ning kindlasti ei puudu ka karjuse ja noorperenaise võistlus, kus tuleb panna ennast proovile, olla osav ja lahendada etteantud ülesandeid.

Lastepäeval osalejatele on korraldatud kohapeal ka tasuta toitlustus.

Kohtume 5. augustil Seto Kuningriigi lastepäeval!

Pane tähele!

- Selleks, et kõik soovijad saaksid lastepäeval osaleda, on organiseeritud tasuta bussiring lastepäeva toimumiskohta ja tagasi.
  Bussiringi graafik:
  kell 10.00 väljub buss Mikitamäe teeninduspunkti juurest;
  kell 10.20 väljub buss Värska Kultuurimaja parklast;
  kell 10.45 väljub buss Obinitsa bussipeatusest;
  kell 11.00 väljub buss Meremäe bussipeatusest;
  kell 11.20 väljub buss Vana-Vastseliina bussipeatusest, mis asub Vastseliina linnuse lähedal.
- Lastepäeva lõpetamine on kell 17 ja seejärel alustab buss ka tagasisõitu ning teeb peatused eelnimetatud kohtades.

Suvi Setomaal

Võib öelda, et suveilmad on murdnud kevadise karguse ja pannud Eestimaal inimesed liikuma. Setomaa oma sündmustega kerib ka tuure üles ja on tulemas üks üritusterohke suvi. Võidupäeva tähistamine ja jaanilõkkeid süütav võidutuli liikus Kaitseliidu hoolsa pilgu all läbi Setomaa. Tuled olid kenad ning rahvarohked igas valla nulgas. Juba on peetud ka külades seto jaanituled ning purki sai ka Seto Folk. Tähelepanuväärne on see, et XVI Leelopäeval oli väljas 19 leelokoori 200 leelotajaga, mis näitab seto kultuuri elujõulisust mitte ainult Setomaal, vaid kogu Eestis. Oleme siis valmis külaliste vastuvõtuks ja näitame, et me oskame Setomaal külalisi võõrustada!

Head meelt tegi Obinitsa küla kiire ärkamine ja oma 370. aastapäeva pidustuste mahapidamine. Vallavalitsusega ratastel Obinitsast läbi sõites võis tõdeda, et küla on kaunimaks ja heakorrastatumaks muutunud. Hoiame seda, mis kogukond ilusaks on teinud! Külastanud õppereisi raames Järvamaa külasid, võin kinnitada, et heakorra osas ei ole meil midagi häbeneda, aga paremini saab alati.

Nagu tavaks saanud, vallavalitsus kollektiivselt ei puhka ja kindlasti on spetsialistid kättesaadavad. Püüame asendused kindlustada, aga spetsiifilistes asjaajamistes tuleb siiski ametnik puhkuselt tagasi oodata. Inimesed on aktiivsed ehitama ja hoogustunud on ehituslubade ja -teatiste väljastamine.

Vald tegeleb ka seoses energiakriisiga küttesüsteemide ümberehituse planeerimisega, sest ülikõrgete hindade tõttu on ees ootamas keeruline kütteperiood. Energiakriis tähendab ka valla hoonetes kõrgeid küttearveid, mida keegi eelarvesse planeerida ei osanud. Sellepärast tuleb leida lahendusi ka vallaeelarves kokkuhoiukohtadeks. Koos saame raskustest üle.

Head, kaunist ning tegusat suve!

RAUL KUDRE,
Setomaa vallavanem

Setomaa Vallavolikogu istung 30.06.2022

- Otsustati määrata Setomaa Vallavalitsuse 2022., 2023. ja 2024. aasta konsolideeritud majandusaasta aruande auditeerijaks ja konsolideerimisgruppi kuuluvate äriühingute 2022., 2023. ja 2024. aasta raamatupidamise aastaaruannete ülevaatuste läbiviijaks Audiitorbüroo ELSS OÜ (reg.kood 10213441).
- Muudeti Setomaa Vallavolikogu 31.03.2022 määrust nr 6 „Eluasemekulude piirmäärad toimetulekutoetuse arvestamisel“. Toimetulekutoetuse määramisel arvesse võetava eluasemekulu üüri piirmäär 2,5 eurot asendati piirmääraga 3,5 eurot normpinna ruutmeetri kohta kuus, lisati eluaseme soetamiseks võetud laenu tagasimakse piirmäär kuni 6 eurot eluruumi normpinna ruutmeetri kohta kuus.

Õppereisil Järva vallas. *Foto: Kaja Tullus*

Neli aastat kestnud külakogukondade projekt jõudis lõpule

KAJA TULLUS
projektijuht

Külaliidrite õppereis Järva valda oli projekti „Külakogukondade tugevdamine koostöö kaudu“ väärikas lõpusündmus, kus tutvuti Järva-Madise, Müüsleri, Vao ja Päinurme külade ja nende esindajatega. Külastati Albu mõisa ning kohtuti Järva valla arenduse peaspetsialistiga ning vallavolikogu külaelukomisjoni esimehega. Õppereisil arutasime külaliidritega, miks on üldse vaja tugevaid külasid ja kogukondi ning millist väärtust see loob. Üheskoos leiti, et külaedendajad on info edastajad vallalt külale ning siis on ka lihtsam suuremaid küla murekohti lahendada. Samas tõdeti, et toimiva kogukonna loomine on pikk protsess ja järjekindla töö tulemus.

Setomaa külade liidrid said häid näpunäiteid ja mõtteid Järvamaalt, näiteks võiks võtta kasutusele SPOKU, mis on elektrooniline avalduste esitamine, ning külavanemate asemel on pigem juhtmeeskonnad MTÜdes. Külade liidrite arvates võiksid Setomaa külad järgmisena korraldada koos kas mälumänguturniiri või playback show ning oodatakse valla korraldatud aktiivsete külade ja külaedendajate tunnustusüritust.

Külakogukondade tugevdamise koostöö projekt algas 2018. aasta sügisel ja pidi lõppema 2020. aastal, kuid pandeemia tõttu tuli projekti tegevused panna ootele.

Projekti partnerid on MTÜ Setomaa Liit, Setomaa vald ja Rõuge vald ning eesmärgiks seati aidata külakogukondadel üheskoos muuta oma kodukandis elu paremaks ja huvitavamaks. Eesmärgi saavutamiseks on korraldatud projektis mitmeid koolitusi, kokkusaamisi ja õppereise:

- Neljast õppepäevast koosneva kaasamis- ja motivatsioonikoolituse viis 2018. aasta novembrist 2019. aasta märtsini läbi MTÜ Väärtuskoolitus.
- Kolmest õppepäevast koosneva kodulooouurimise koolituse viis 2019. aasta märtsist maikuuni läbi SA Seto Instituut.
- Kolmest õppepäevast koosneva terviseedendamise koolituse viis 2020. aasta jaanuaris ja veebruaris läbi OÜ Revolutsioon.
- Perioodil 2018–2020 toimus 13 piirkondlikku külade kokkusaamist erinevates kohtades.
- Ühiseid tsõõriklaudu külade koostöö arutamiseks toimus kokku neli, neist kaks viis MTÜ Partnerlus läbi 2019. ja 2020. aastal ning kaks OÜ Teravik 2022. aastal. Tsõõriklaudade tulemustest on koostatud kokkuvõtted.
- Setomaa külade õppereis Rõuge valla küladesse toimus 13. juunil 2019. aastal.
- Ühine õppereis Järva valla küladesse toimus 11.–12. juulil 2022. aastal.

Projekti tegevustega on nelja aasta jooksul kokku puutunud 272 inimest. Rõuge valla külade elanikke on osalenud 42 külast kokku 100. Setomaa valla külade elanikke on osalenud 65 külast kokku 148. Neid inimesi, kes on osalenud vähemalt viiel üritusel, on kokku 29.

Tänu projektile on ostetud diktofon ja kaasaskantav skänner, millega on võimalik digiteerida fotosid, dokumente ja fotonegatiive. Diktofon ja skänner on kasutamiseks neile, kes koguvad ja jäädvustavad külade ajalugu. Diktofoni ja skänneri kasutamise soovi korral tuleb võtta ühendust Setomaa Liiduga (info@setomaa.ee, 5106664).

Projekt viidi ellu LEADER-meetme toetusega (tegevusgrupp Piiriveere Liider).

Setomaa ettevõtjate kontaktid ja mess

TARMO KRIIS
Setomaa ettevõtluskoordinaator

Setomaa inimesed on väga ettevõtlikud. Äriregistris on umbes 350 äriühingut, 190 füüsilisest isikust ettevõtjat ja 150 mittetulundusühingut, kes kõik omal suuremal või vähemal moel millegi tootmise, loomise või teenuse pakkumisega tegelevad. Tegemist on muljet avaldavate numbritega. Tõsi, valdav enamus registreerunutest on majandusnäitajate poolest üliväikesed, ehk pigem hobiettevõtted. Aga see ei pisenda nende ettevõtlusaktiivsust.

Selleks, et kõik Setomaa ettevõtjad, olgu suured või väikesed, saaksid võrdselt olema informeeritud ettevõtlust puudutavatest asjadest, sai loodud kõigi registreeritud ühingute ja FIE-de ühtne masspostituse süsteem.

Masspostituse kirjade saatjaks on ettevõtluskoordinaator, kes võtab saata ka vallavalitsuse asjakohaseid teateid. Kellele tundub, et ta ei ole adressaatide loendisse sattunud või tahab saada ettevõtlust puudutavat infot, olemata registreeritud ettevõtja, peaks ettevõtluskoordinaatoriga otse ühendust võtma.

Kindlasti ei saa tegemist olema massilise kirjade saatmisega, pigem on ettevõtluskoordinaator filtriks ja edastab ainult vajalikku teavet. Järgnevalt on kavas adressaadid grupeerida tegevusvaldkondade ja majandustegevuse suuruse järgi, et saadetavaid teateid paremini sihtida.

Üks kiri, mis maikuus masspostituse kaudu saadetud sai, oli kutse Setomaa ettevõtlusmessi kavandavale kohtumisele. Samal kohtumisel osales virtuaalselt ka investor ja pankur Heldur Meerits, kes rääkis globaalsetest majandustrendidest. Tänu kõigile aktiivsetele, kes kohtumisel kohal viibisid ja ettevõtlusmessi korraldamise ideekorjes osalesid. Samuti tänu neile, kes kohale tulla ei saanud, aga ettevõtlusmessi vastu huvi on tundnud. Kõiki huvilisi kokku on üle kolmekümne.

Niimoodi saidki kokku ettevõtjate kontaktid ja mess, millest tekib kontaktmess.

Setomaa ettevõtjate esimene kontaktmess

27. augustil toimub Lüübnitsa sibula- ja kalalaada raames esimene Setomaa ettevõtjate kontaktmess.

Sündmuse nimetus on kontaktmess, kuna see vastab kõige rohkem eesmärgile. Ettevõtjad otsivad partnereid nii koostööks kui müügiks. Messil osalema on oodatud kõik Setomaa ettevõtjad: nii need, kes osalevad laadal – saavad viidata oma müügikohale, messitelgis esitleda tootenäidist, kui ka need, kes ei osale laadal – suuremad tootjad, majutajad, teenuste pakkujad jms, kes saavad messitelgis oma tegemisi tutvustada.

Messitelk on kõigile osalejatele üks ja ühine. Kujunduse ja varustuse eest hoolitseb Setomaa Liit. Kõigil osalejatel saab olema võimalus telgis oma ettevõtmist tutvustada, korraldada degustatsioone. Väga rohkearvulise osalejaskonna puhul koostame ajakava, et kõigile soovijatele enda esitlemiseks võimalus pakkuda.

Messitelki tuleb tegevuste ajakava, infostend Setomaa ettevõtlusest, osalevate ettevõtjate oma infomaterjalid. Telgis on pidevalt vähemalt kaks töötajat, kes esindavad kõiki messil osalevaid ettevõtjaid.

Korraldajad ootavad ettepanekuid atraktiivseteks kaasavateks tegevusteks, mille eesmärgiks on Setomaa ettevõtete tutvustamine ja neile koostöövõimaluste loomine.

Pane tähele!

- Esimesel Setomaa ettevõtluse kontaktmessil osalemiseks palutakse ühendust võtta Setomaa ettevõtluskoordinaatoriga e-posti aadressil **tarmo.kriis@setomaa.ee** või telefonil **501 1481**.

Aive ja Hillar Keiri Marjamäe talu Napi külas. *Foto: Erika Joonas*

Kauni kodu konkurss

Rõõm on tõdeda, et leidus julgeid, kes oma ilusa kodu kohta märku andsid ja konkursil osaleda soovisid.

ERIKA JOONAS
konkursikomisjoni esimees

Hindamiskomisjon on muutumatus koosseisus juba viis aastat objekte hinnanud ja pingerea paika pannud. Konkursi komisjoni kuuluvad esindajad igast valla piirkonnast – Luhamaalt Eevi Niido, Meremäelt Sigre Andreson, Mikitamäelt Raili Kikas, Värskast Ahto Raudoja ja komisjoni esimees Erika Joonas.

Tänavusel konkursil oli ülekaalukalt esindatud Luhamaa piirkond, siit oli hindamisel neli objekti. Võitjaks kuulutati üksmeelselt Aive ja Hillar Keiri kodu, Marjamäe talu Napi külas. Nende kodu paistis silma eriti korras aiaga, kaunid vaated avanesid igast nurgast ja nurgatagusestki. Piinlikult korras hooned ja tiigi ümbrus, hulgaliselt lillepeenraid ja korrektne tarbeaed. Kohe näha, et pererahvale meeldib käsi mullas hoida – tehti seda ju ka siis, kui komisjoniga õuele saabusime. Marjamäe talu on 2016. aastal pälvinud kauni kodu tiitli Eesti presidendiltki.

Teise koha punktid sai Saagri külas Lillemäe talu, mis on tegelikult suvekodu. Siin koguneb igal nädalavahetusel usin suguvõsa, kes on muutnud Lillemäe talu kauniks ja mõnusaks koosolemise kohaks. Omanikest õed Ere Käis ja Kaie Laur on oma tööka eeskujuga nakatanud kõiki lähedasi, kes meelsasti panustavad veesilmade vahele loodud kaunisse kodusse oma kätetööd.

Kolmanda koha punktid sai Helju ja Jan Vaidla suvekodu, Mäepliini talu Perdaku külas.

Kokku külastas komisjon kuut kaunist kodu.

Ühiskondlike objektide kategoorias olid üsna võrdselt võistlustules kaks nominenti. Enim punkte sai seekord Värska sanatoorium Värska Gümnaasiumi ees. Mõlemal objektil oli ümbruskonna kenasse välisilmesse nauditavalt panustatud.

Soovime kõikidele jõudu kodude kaunistamisel ja kaunitena hoidmisel.

Meremäe koolibussi ring alates 1. septembrist

Alates 1. septembrist 2022 hakkab Meremäe koolibussi ringi korraldama MTÜ Kagu Ühistransportdikeskus ning teenindama AS Hansa Bussiliinid.

Avatavad bussiliinid (maakonnaliin nr 208 Meremäe–Miikse–Obinitsa–Meremäe ja maakonnaliin nr 209 Meremäe–Miikse–Obinitsa–Meremäe) on avalikud liinid ja liiklus toimub koolipäevadel.

Setomaa Vallavalitsus

Sõiduplaan

■ Liin nr 208 Aeg	Peatus	■ Liin nr 209 Aeg
7:00	Meremäe kool	15:10
7:01	Meremäe	15:11
7:03	Mereküla	15:13
7:06	Miikse	15:16
7:08	Roosiku tee	15:18
7:11	Juulamäe	15:21
7:12	Vana-Vastseliina	15:22
7:13	Plessi	15:23
7:15	Kalatsova	15:25
7:20	Meremäe	15:30
7:21	Viro	15:31
7:23	Lepä	15:33
7:24	Tobrova	15:34
7:26	Kasakova	15:36
7:27	Rokina	15:37
7:30	Obinitsa	15:40
7:32	Karamsina	15:42
7:33	Korski	15:43
7:35	Polovina	15:45
7:36	Oroperve	15:46
7:37	Kingo	15:47
7:38	Helbi	15:48
7:40	Veretino	15:50
7:42	Küllätüvä	15:52
7:47	Tiirhanna	15:57
7:49	Uusvada	15:59
7:53	Vinski	16:03
7:55	Kitse	16:05
7:59	Kuigõ	16:09
8:02	Serga teerist	16:12
8:04	Meremäe kool	16:14
8:05	Meremäe	16:15

■ Sõiduplaan kehtib alates 1. septembrist 2022.

Setomaa Vallavolikogu võttis 28.04.2022 vastu määruse nr 9 „Erateedel tasuta talihoolduse teostamise kord“, mis sätestab Setomaa valla haldusterritooriumil asuvate erateede tasuta talihoolduse teostamise tingimused ja korra. Avaldame määruse tervikteksti.

Erateedel tasuta talihoolduse teostamise kord

Määrus kehtestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punktide 5 ja 37 alusel.

§ 1. Reguleerimisala

Käesolev erateedel tasuta talihoolduse teostamise kord (edaspidi kord) sätestab Setomaa valla (edaspidi vald) haldusterritooriumil asuvate erateede tasuta talihoolduse teostamise tingimused ja korra.

§ 2. Tasuta lumetõrje teenuse saamise nõuded

(1) Tasuta lumetõrje teenust on õigus saada Setomaa vallas asuva kinnistu omanikul, kaasomanikul või kinnistul asuvat majapidamist alalise elukohana kasutaval isikul, kelle elukoht on Eesti rahvastikuregistri kohaselt registreeritud sellele kinnistule ja keda ei ole loetud korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks põhjusel, et kinnistul ei elata või seda ei kasutata.

(2) Tasuta lumetõrje teenust on õigus saada Setomaa vallas asuvatele erateedele, mida kasutatakse aastaringselt alalise elukohana ning eratee vastab järgmistele tingimustele:

1) tee servad ja tee ääres asuvad kraavid on tähistatud viisil, mis tagab tee asukoha määratavuse pimedal ajal ja lumekihi paksusest hoolimata (tähistuseks on soovituslik kasutada puidust või plastikust vähemalt 1,5 meetri kõrguseid otsast helkurribaga teibaid);

2) tee servad on takistustest puhastatud ja tee servades olevad takistused (nt ilupõõsad, puuistikud, truubiotsad, kivid, kiviparkett jms) peavad olema märgistatud viisil, mis tagab nende nähtavuse pimedal ajal ja lumekihi paksusest hoolimata;

3) tee kohalt on eemaldatud puude oksad minimaalselt 4 meetri kõrguselt ja tee laiusest laiemalt vähemalt 1 meetri ulatuses mõlemalt poolt teed;

4) tee kõrval on ruumi, kuhu lund lükata;

5) tee laius ja kurvikõverad võimaldavad lumetõrjetehnika liikumist ja lumetõrje ohutut tegemist.

(3) Tasuta lumetõrje teenust ei osutata:

1) erateel, mis viib kinnistule, kus alaliselt ei elata;

2) erateel, mis asub kogu pikkuses avalikult kasutatava teega piirneval kinnistul ja kinnistul asuv eluhoone on avalikust teest vähem kui 30 meetri kaugusel mööda nimetatud erateed;

3) õuemaal;

4) kui see ei ole tehniliselt võimalik;

5) kui see seab ohtu taotleja, teeomaniku või kolmandate isikute vara või rikub muul viisil puudutatud isikute õiguseid.

(4) Tasuta lumetõrje teenust võidakse erandina osutada ka § 2 lõikes 2 sätestatud tingimustele mittevastavate erateede osas või hilinenult esitatud taotluse puhul, kui selleks on mõjuvad põhjused, milleks on eelkõige taotleja või tema leibkonna halb tervislik seisund, kõrge iga, sotsiaalne seisund või muu samane olukord.

§ 3. Tasuta lumetõrje teenuse osutamise tingimused

(1) Tasuta lumetõrje teenuse osutamist alustatakse 3 tunni jooksul peale tuisu või lumesaju lõppemist ning juhul, kui lumekihi paksus ületab sõiduteel 10 cm.

(2) Tasuta lumetõrje teenuse osutamisel tuleb tööd lõpetada 30 tunni jooksul pärast lumesaju või tuisu lõppemist. Eriolukorra puhul pikeneb aeg 48 tunnini.

(3) Tasuta lumetõrje teenus ei sisalda libedusetõrjet, sulailmadega läbivajunud teel tekkinud lörtsikihi eemaldamist ja lume laadimist ning äravedu.

(4) Tasuta lumetõrje teenuse osutaja ei vastuta kahju tekitamise eest tee omanikule või taotlejale, kui kahju tekkimise põhjustas eratee seisundi mittevastavus määruse või õigusaktide nõuetele (nt ebatasane tee, rööpad, vajumised).

(5) Tee osalise mittevastavuse korral määruses sätestatud nõuetele osutatakse tasuta lumetõrje teenust vaid nõuetele vastava teelõigu osas, kui see on tehniliselt võimalik.

(6) Tasuta lumetõrje teenuse osutamise taotlemisel isik nõustub teenuse osutamisega käesolevas paragrahvis sätestatud tingimustel.

§ 4. Tasuta lumetõrje teenuse osutamise taotlemine

(1) Tasuta lumetõrje teenuse saamiseks või varasemalt esitatud andmete muutumisel esitatakse Setomaa Vallavalitsusele (edaspidi vallavalitsus) vormikohane taotlus hiljemalt jooksva aasta 1. oktoobriks.

(2) Ühe eratee ääres elavad taotlejad võivad soovi korral esitada ühise taotluse.

(3) Määruse § 2 lõikes 2 sätestatud erandi tegemise taotlemiseks tuleb taotlejal esitada lisaks vormikohasele taotlusele ka vabas vormis kirjalik põhjendus.

§ 5. Tasuta lumetõrje teenuse osutamise otsustamine

(1) Vallavalitsuse määratud ametnik kontrollib taotluse, taotleja ja eratee vastavust määruses sätestatud nõuetele ja hindab § 2 lõike 2 alusel esitatud taotluse põhjendatust ning puuduste esinemise korral annab taotlejale täiendava mõistliku tähtaja puuduste kõrvaldamiseks.

(2) Teenuse osutamise taotluse rahuldamise otsustab vallavalitsuse määratud ametnik eratee lisamisega või lisamata jätmisega valla teede lumetõrje nimekirja.

(3) Määruse § 2 lõikes 2 sätestatud erandi tegemise otsustab vallavalitsuse määratud ametnik.

(4) Tasuta lumetõrje teenuse osutamise kohta tehakse otsus viieks aastaks.

(5) Tasuta lumetõrje teenuse osutamise taotlus jäetakse rahuldamata, kui:

1) taotlus ei vasta nõuetele ning puudusi ei kõrvaldata tähtajaks;

2) tasuta lumetõrje teenuse saamiseks puudub õigus määruse § 2 lõike 3 alusel;

3) tasuta lumetõrje teenust taotletakse erateele, mis viib kinnistule, kus alaliselt ei elata või kus elavad elanikud ei ole Eesti rahvastikuregistri andmetel Setomaa valla elanikud;

4) tasuta lumetõrje teenust taotletakse erateele, mis asub kogu pikkuses avalikult kasutatava teega piirneval kinnistul ja kinnistul asuv eluhoone on avalikust teest vähem kui 30 meetri kaugusel;

5) tasuta lumetõrje teenust taotletakse õuealale või erateele, mis ei vasta määruse § 2 lõikes 2 sätestatud tingimustele;

6) tasuta lumetõrje teenuse osutamine seab ohtu taotleja, teeomaniku, teenuse osutaja või kolmandate isikute vara või rikub muul viisil isikute õigusi.

(6) Taotluse rahuldamata jätmisest teavitab vallavalitsuse määratud ametnik taotlejat kirjalikult.

(7) Vallavalitsuse määratud ametnik teavitab taotlejat taotluse rahuldamisest või rahuldamata jätmisest ühe kuu jooksul, arvates määruse § 4 lõikes 1 sätestatud taotluste esitamise tähtaja saabumisest või taotluse esitamisest.

§ 6. Tasuta lumetõrje teenuse osutamise lõpetamine

(1) Tasuta lumetõrje teenuse osutamine lõpetatakse, kui:

1) ilmneb, et taotleja on esitanud tegelikkusele mittevastavaid andmeid;

2) eratee seisund ei vasta § 2 lõikes 2 sätestatud nõuetele;

3) teenuse saaja alaline elukoht ei ole enam Setomaa vallas asuv majapidamine või muud teenuse osutamise aluseks olevad asjaolud on ära langenud;

4) kinnistu omanik esitab avalduse lumetõrje teenuse lõpetamiseks.

(2) Vallavalitsuse määratud ametnik teavitab tasuta lumetõrje teenuse saajat teenuse osutamise lõpetamisest kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

§ 7. Rakendussätted

(1) Vallavalitsus määrab korraldusega ametniku, kes menetleb tasuta lumetõrje teenuse osutamise taotlusi, otsustab taotluste rahuldamise ja lisab teed lumetõrje teostamise nimekirja või otsustab taotluse rahuldamata jätmise ning teavitab sellest taotlejat.

(2) Vallavalitsus kinnitab korraldusega tasuta lumetõrje teenuse saamise taotluse vormi.

(3) Määrus jõustub kolmandal päeval pärast avalikustamist Riigi Teatajas.

■ **Lisainfo:**
Lauri Saar, Setomaa vallavalitsuse majandusspetsialist,
tel 520 4526, 796 4746,
e-post: lauri.saar@setomaa.ee

Noorsootöö suvi

TRIINU ARUND
Setomaa Noorsootöö Keskuse juhataja

Setomaa noorte suvevaheaeg algas Setomaa õpilasmaleva tegevustega. Käesoleval aastal toimus malev kolme rühmaga, kolmes vahetuses ja kolmes piirkonnas. See tähendab, et Mikitamäe noorsootöötaja toimetas Mikitamäe piirkonna noortega ning tööd ja tegemised olid jaotatud Treski Küüni ja Mikitamäe kooli vahel. Noored tegid heakorratöid nii oma kooli juures kui Treski Küünis.

Värska rühma tegevused toimusid vahetult enne Seto Folki, mis andis võimaluse noortel panustada festivaliala korrastamisse ja olla folgil abilisteks. Tänavu oli malevlastele peamine tööandja Treski Küün, kus noored toimetasid kokku kuni kaheksa päeva ning Värska rühm veetis seal ka ühe meeleoluka öö, mis oli täis jutustamist, nalja ja naeru.

Meremäe rühma noored toimetasid Meremäe ja Obinitsa piirkonnas, kus tehti töid nii põllul kui aidati ka Obinitsa vanas koolimajas. Meremäe rühma tööandjad olid Alliku Mahetalu, JaneDoe Music OÜ, Seto Ateljee Galerii MTÜ ja Setomaa Vallavalitsus.

Lisaks maleva tegevustele osales Seto Folgil ka Setomaa Noorsootöö Keskus, kelle sisustada oli noorteala. Loodud alal oli võimalus noortel ning teistel külalistel mängida lauamänge, laadida telefone, panna proovile oma tasakaal ning luua ilu.

Augustis alustavad noortekeskused oma suvesuminatega ning teiste suviste tegvustega. Tulemas on Võrumaa noorte suvepäevad, Seto Kuningriigi latsipäiv, kus noorsootöö keskus on osalemas ja eest vedamas.

Mikitamäe malevarühm. *Foto: Triinu Arund*

Meremäel alustab tööd uus noorsootöötaja

Setomaa Noorsootöö Keskuses alustab 1. augustist tööd Mari Mandel, kes hakkab tegutsema Meremäe/Obinitsa/Luhamaa piirkonnas.

Mari on varem kaheksa aastat töötanud Vastseliina noortekeskuses. Ta on ellu viinud erinevaid noortelaagreid, üritusi, festivale, konverentse, osalenud rahvusvahelistes projektides.

Mari tahab uues ametis võimestada ning toetada noori unistajaid kasvama loovateks ning aktiivseteks inimesteks, aidata neil leida enda kirg ning tugevused ja seda kõike koos tegutsemise ning tugeva võrgustiku loomise kaudu.

„Meremäe on mulle südamelähedane koht, sest seal elavad minu ema ja vend. Olen lõpetanud Meremäe-Obinitsa põhikooli ning ka minu lapsel on au olnud lõpetada sealne lasteaed. Loodan, et koostöö noorte, lastevanemate ning teiste noortega tegelevate spetsialistidega saab olema viljakas ning edasiviiv,“ ütleb ta.

Mari Mandel. *Foto: erakogu*

Setomaa Vallavalitsus

Pane tähele!

- Mariga saab ühendust telefonil **5696 3700** ja e-posti aadressil meremae.**noortekeskus@setomaa.ee**.

Setomaa vald osales Eesti omavalitsuste suvemängudel

9.–10. juulil toimunud 47. Eesti omavalitsuste suvemängudel võisteldi paljudel spordialadel, trikijalgrattast petangini.

NORMAN PULK
Setomaa valla sporditöötaja

Meelis Anipai saavutas jalgrattakrossis teise koha. *Foto: Aivar Anipai*

Sel korral väikese võistkonnaga välja läinud Setomaa vald teenis üldkokkuvõttes 29. koha ja väikeste valdade arvestuses 13. koha. Kokku osales 55 valda ja linna, nendest 27 olid väikesed vallad. Kõige rohkem edu oli Setomaa valla sportlastel jalgrattakrossis ja orienteerumises, viimasest nopiti mitmeid poodiumikohti. Lisaks osaleti kergejõustikus, tänavakorvpallis ja juhtide võistlusel.

Orienteerumises võisteldi Käärikul lühirajal ja segateates. Parima individuaaltulemuse tegi Randy Korb, kes võistles M45 klassis ja saavutas teise koha. Kolmandad kohad teenisid Mart Külvik M55 klassis ja Edith Madalik N45 klassis. Hea tulemuse tegi ka Grete Johanna Korb, kes jäi N16 klassis neljandaks. Pronksmedalist jäi teda lahutama 39 sekundit. Samuti neljanda koha sai Reigo Teervalt, M45 klassis jäi teda medalist lahutama 61 sekundit. N21 klassis teenis Setomaa vallale parima koha Emily Raudkepp, kes saavutas viienda koha.

Segateates saavutati kaks kolmandat kohta – MN21 ja MN45 vanuseklassis. MN21 klassis said medalid kaela Mari Linnus, Timo Kudre, Reigo Teervalt ja Emily Raudkepp, MN45 klassis teenisid pronksi Sigrit Mahla, Meelis Mälberg, Randy Korb ja Edith Madalik.

Kaks teatevõistkonda osales ka MN16 klassis. Kümne võistkonna konkurentsis saavutas Setomaa I võistkond kuuenda koha. Võistkonda kuulusid Käti Kudre, Kirke Keem, Paul Aares Fjodorov ja Grete Johanna Korb. Setomaa II võistkond kontrollpunkti puuduse tõttu tulemust kirja ei saanud. Võistkonda kuulusid Marta Mälberg, Iiris Timma, Rasmus Uibo ja Loore Liisa Samuel. Kuna meie võistkonna noormehi ei olnud piisavalt, siis pidid neiud võistlema ühe vahetuse noormeeste vastu. Setomaa I eest võttis noormeeste vahetuse üle Kirke Keem ja Setomaa teises võistkonnas Iiris Timma.

Orienteerumise üldkokkuvõttes saavutati Rae valla ja Tartu valla järel kolmas koht.

Jalgrattakrossis saavutas teise koha Meelis Anipai, kes võistles M16 klassis. Finišisse jõudis ta ajaga 48 minutit ja 52 sekundit. Esimene koht jäi kahe ja poole minuti kaugusele, kolmanda koha omanikku edestas Anipai enam kui ühe minutiga. Setomaa valla esindaja kiireima ringi aeg oli 9 minutit ja 1 sekund, jäädes võistluse võitjale selles alla ainult kahe sekundiga. Timo Kudre osales lisaks orienteerumisele ka jalgrattakrossis. Meeste arvestuses võistelnud noormees saavutas 25 võistleja hulgas 16. koha.

Juhtide võistluses osales Setomaa poolt vallavanem Raul Kudre. Võisteldi kanuuslaalomis, tõukerattas ja *cornhole*'is ehk maisiaugus (USA-st pärit täpsusviskemäng). Vallavanem saavutas üldarvestuses kaheksanda ja väikeste valdade grupis kolmanda koha.

Vaprat minekut näitasid ka meie korvpallinoormehed, kes astusid vastu vanematele ja rohkem kogenud meestele. Võideldi lõpuni ja suudeti vastastele vastupanu osutada.

Võistlejaid oli suvemängudel palju ja melu jätkus ka väljapoole palliplatsi ja võistlusrada. Teeäärad olid suvemängude ajal autosid täis ja vahepeal tundus, et autosid on rohkem kui inimesi. Avapäeva õhtul esines ansambel Sleepwalkers ja pidu kestis osal suvemängulistest varajaste hommikutundideni.

Kääriku spordikeskus pakub kõigile midagi, kõige väiksematele meeleolukat viibimist koos modernse sportliku mänguväljaku, mängutoa ja Kääriku järves suplemisega, vanematele aga sportliku puhkuse võimalust ühes Baltimaade parimas spordibaasis.

Aitäh kõigile, kes Setomaa valda esindasid ja ergutasid!

Vallas on ametis uus spordijuht

Setomaa valla sporditöötajana asus hiljuti ametisse **Norman Pulk**. Alljärgnevalt tutvustab ta ennast.

Norman Pulk. *Foto: erakogu*

Olen 24-aastane Pärnus sündinud ja üles kasvanud spordihuviline. Põhikoolis käisin Pärnu Kuninga tänava põhikoolis. Algklassides tegelesin karate ja kergejõustikuga. Samuti õppisin paar aastat Pärnu muusikakoolis akordionit. Neljandas klassis aga otsustasin liituda jalgpallitreeningutega Pärnu JK Vapruses. Vutt mulle meeldis ja mängisin klubi eest kuni 11. klassini välja. Samuti vilistasin oma esimesed mängud jalgpallikohtunikuna 11. klassis.

Pärast gümnaasiumi omandasin bakalaureusekraadi Taanis, kus õppisin kaks aastat turunduskorraldust UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole ülikooli kolledžis Odenses. Seejärel spetsialiseerusin spordikorralduse erialal riigi neljandas suurimas linnas Aalborgis Professionshøjskolen UCN ülikooli kolledžis. Sealne õpe kestis poolteist aastat ja lõppes bakalaureusetöö kaitsmisega.

Taanis tegelesin edasi jalgpallikohtuniku ametiga ja proovisin samuti kätt jalgpallitreenerina. Väikeklubis FC Odense olin sealse naiskonna treener, Aalborgis B52/AFC klubis treenisin U16 ja U14 noormehi. Sealses klubis olin ühe hooaja ja U14 võistkonnaga tõusime kõrgemasse liigasse. Samuti mängisin ka ise jalgpalli Hune Boldklubi eest. Tutvusin ka rullsuusatamisega ja aitasin korraldada Vestcuppeni ühte etappi Odense linnas.

Soovin Setomaal spordilippu hoida kõrgel ja jätkata Rein Zaitsevi head tööd.

Tahan tagada, et kõikidel Setomaa valla noortel ja täiskasvanutel on jätkuvalt võimalik harrastada sporti ja et spordivõimaluste valik oleks võimalikult lai, nõndasama jätkata spordiürituste traditsioone ja tuua uusi aktsioone meie valda.

Näeme spordiväljakul!

Valla ürituste ja sündmuste kalender täieneb pidevalt ning on kättesaadav valla kodulehel https://setomaa.kovtp.ee/kalender.

370 ja 21 aastakka mino Obinitsat

Ma juhtu edimäist kõrda Obinitsa aastagal 2001. Inne tuud ma eiski' tiiä-äs, õt sääne külä om ilmah olõmah.

LÕIVU MERLIN

Kontserdil Müürimäe taloh Kaooroh. *Siimetsa Moonika kogo pilt*

Eesti om väigokõnõ, a õks õgalõ poolõ jovva-ai. Ma olli Talinah gümnaasiumi lõpõtanu' ja saanu' Tarto ülikuuli rahvaluulõt opma. Jo tuukõrd mullõ Obinitsah miildü. Kõik oll vannamuudu, paistu, õt perimüs eläs. Mu jaos oll imeh, õt noorõ' tütärlatsõ' vabal aol leelodi' ja kõrraldi' ütstõõsõ puul kotoh ütehkuuh leelotamist. Nä leelodi' ka' sis, ku kooripruumi vai määnestki' üritüist olõ-õs. Tuukõrd olli' viil kohalikõ nuuri siäh höste popi' Alender ja Lõkõriq – viimätsidõ laula tiidse' kõik pääst ja pia sis ka' ma'. Uma edimätse perimüskorjamisõ tei muidogi' Obinitsah. Üle Seto Seldsimaja (no' Taarka Tarõ) moro oll üts sannamaja, sääl Vahelaane Paul oll kinkõlgi küläh ja õkva loomuligult oll mul toona vaia kõrraga' minnä' ja tähtsält hindä jaos kirota' timält üles „Põdra" laul – tiiäti kül', tuu õt panni ma paugu põdralõ ... Edesi tull jo Tsibihärbläisi koori liikmõs saaminõ, erinevä' projekti', fototüü ja muusium ja kuuhtüü Setomaa aolehega'. Kuvvagimuudu üts asi vei tõõsõni' ja ussõ' lätsi' vallalõ.

No' om aastak 2022 ja või julgõlt üldä', õt mul olõ-õi halli tiidmistki', õt koh ma uma eloga' olõsi', ku ma aastagal 2001 juhtunu-us Obinitsa. Kõik siih kokkosaamisõ', olõmisõ' ja tüü' omma' kindlahe tennü' mullõ tii sinnä', koh ma parhilla' olõ ja kiä' ma olõ ja kuvvamuudu olõ. Om paras luksus olla' vabakutsõlinõ näpotüütegijä ja heränedä' ilma herätüskelläldä'. Mu näpotöie tegemisõ' naasiki' pääle Obinitsa aol teno Liidile ja Riekalõ, kiä' juhadi' minnu kudamisõ ja pilotamisõ mano, peräst tulli' jo eishindäst tõõsõ' tegemisõ' mano.

Obinitsa küläl om pikk aolugu ja śool aastagal sai küläl 370 aastakka edimätsest kirjapandmisõst, a nii ello ku toimõtamisi oll siih õks jo pallõ varahappa.

Śool aastagal ma heräsi Obinitsa küläpäävä järve veereh uma sõidukih ja inne kohvi käve järveh. Järve viir om kõrda tett, vahtsõnõ sild ja lihtsa parki' ja tuu miljonit väärt kaeminõ. Obinitsa järv om illos, vesi lämmi. Edesi vii tii Obinitsa muusiumi mano, koh tuul hummogul edimäist kõrda oll terve külä hummogusüük. Sillaotsa talo ja muusiumi vaihõlõ oll pant pikk laud. Õgaüts tull uma hummogusöögiga' ja nii saigi' laud söögikraami täüs. Seltskund oll kirriv ja kõik müüdäkauja' hõigati süümä. Kõnõldi innitsest aost. Arheoloog kõnõl tuust, õt Obinitsah oll elo jo väiga' ammudsõl aol, tuud näütäse' anomapala', kirvõs ja ehtidõjupi'. Obinitsa küläpäävä aamõtlik alostus oll galerii man, koh Mokornulga leelopark laul kuuma päävä käeh saistõh, ku tõõsõ' olli' vaŕoh maja sainaviiri piteh, a seto naane om tukõv, timmä kuum päiv murra-ai maaha ka' sis, ku 100 aastakka vana maavillanõ kitasnik om säläh. Tähtsä' pei' mõnõ kõnnõ ja edesi oll´ uudistaminõ galeriih ni Taarka Tarõ söögikotus süüjilõ vallalõ. Päävä üts tähtsä jago oll Obinitsa kooli kokkotulõk ja pääle aamõtlikku jako oll ka' ansambliga' pido. Obinitsa kuul om köütnü' inemisi, kooliao sõpru om jäänü' eloiäst. Kõnõldas, õt śoost koolist anti nii hüä haridus, õt noorõ' sai' õgal puul ummi tiidmisiga' kõrda. Latsõ' tahtsõ' kuuli minnä' ka' sis, ku ilm oll kehväkene ja pidänü-üs kuuli minemägi', a õks minti.

Päävä pääle oll Obinitsah viil mitmit ekskursioonõ, tśassonah oll mälestüsteenstüs, latsilõ tetti näojoonstamisi ja oll viilgi' huvtavvi tegemisi, kaemisi. A õdak läts väigagi' kultuurilitsõst – koolikokkotulõkilõ oll kutsut mängmä Nedsäjä Külä Bänd ja Kaooroh oll Lenna, Lauri ja Baaba ja Ka ütine kontsert „Sõda ja armastus".

Galeriih etendü Obinitsa Uue Teatri Kauksi Ülle etendüs „Nigu nõidus". Tuud etendüst võit minnä' kaema ka' mitu kõrda, õga kõrd om midägi' vahtsõt. Mullõ jätt kistumalda' mulje kontsert „Sõda ja armastus" – Lenna, Lauri, Ülle, Evar ja tõõsõ' lauli' rahvalikkõ laula, mäntsit kõik tiidvä', ja Ülle loomingut. No' om Obinitsa külä oroh uma müstilinõ kotus – Evari ja Ülle moro pääl.

Tuu pido oll kõigilõ nuilõ, kiä' täämbätsel päävä̦l Obinitsa küläh eläse', nuilõ, kiä' siih kunagi' omma' elänü' ja koolih ḱaunu', ja om ka' kõigilõ teele, kiä' ti olõt suvitsõl aol Setomaad avastamah ja tahasi' Obinitsa küläga' parebahe tutvast saia'. Obinitsa om kotus, kohe jäiäski' ḱauma, õt ku kõrra tulõt, sis tõist kõrda tulõt viil ja peräkõrra ..., kiä tuu inäp nuid kõrdu joud kokko lukõ'.

Mu jaos om Obinitsa Setomaa süä ja keskpaik. Aiťumma ütte tśuhknat 21 aastaga iist vasta võtmast!

Pilliseto' Talinast

TORMI PIRET

Kõiksagamatsi laagret tetäs latsilõ, noorilõ ja täüskasunuilõgi suvõaol lugõmalda pallõ. Näide siäh om viländ ka perimüs- ja pillilaagret. Siski om üts tävveste eissagamanõ – Rikka Ivvani pillilaagre.

Timahava peeti Rikka Ivvani pillilaagret jo 20. aastakka. Kokkokutsja' Raali Ain ja Andresoni Sigre võtva' pilliopjit vasta umah kotoh Küllätüvä küläh. Laagrehe omma' oodõt Setomaa latsõ' ja noorõ' vai seto juuriga latsõ' ja noorõ' muialt. Talina tandso- ja kultuurikodo MODUS kol' tütrigut ja üts tśura omma' kõik seto juuriga – kolmõl veevä' juurõ' Pööni küllä ja ütel Obinitsa. Juubelilaagreh oll´ tśurakõnõ viiendät aastakka, üts tütrik tõist aastakka ja kats tütrikku edimäst aastakka. Kiä mäng karmoškat, kiä ukulelet, kiä karmoškat ja kannõld mõlõbat.

Liinalatsõ jaost om jo telgih eläminõ tähtsä jago laagrest. Olõ-õi vallust õi telgih seeh õi väläh, olõ-õi viiga tualetti. Tuu iist omma' kiholasõ', parmu', õgasagamadsõ' üühelü', lisast hummogunõ kikka kirgminõ ni lambidõ määgminõ. Ku johtus külm aig olõma, sis om telgihki külm. Ku om lämmi, sis vällä-kannahtamalda. Ja ku õnnõ satas, saa-ai kimmäs olla', õt külealonõ hämmest lää-äi.

Söögiriista' omma' õgal laagrilisõl hindäl üteh vaia haarta'. Minevä aastak johtu sääne lugu – tśurakõnõ unõhť söögiriista' maaha. Läts sis imäkene kõõ lähebähe puuti, Obinitsa. Poodih tävveste olõmah kauss ja kruus ja luits. Vai tuud müüjä rõõmo, õt säändse' aśa' ar' ostõtas! Poodimüüjä kõnõli, õt nuu' olli' jo vaest viis aastakka ostjat uutnu' ja no' ummõhtõgi timä tull´. Hindälgi oll´ hüä miil, õt sai poodimüüjäle rõõmo tetä'.

Laagre perämädsel päävä̦l om kontsert. Vanõba' ja tõõsõ' huvilisõ' saava' kullõma tulla', midä latsõ' omma' laagreh opnu'. Mängtäs ütsi, katsi, pundih. Śoo laagre man om kõõ parõp asi tuu, õt olõ-õi tähtsä, ku kavva olt pilli mängnü vai olõ-õi sukungi, laagreh opatas kõiki. Om ka säändsit latsi, kiä' kõõ aastak mängi-i sukungi ja ku laagrehe tulõva', sis õnnõ mängvä'.

Talinast kaieh om sääne laagre külh kingtüs. Olla' Setomaal, ellä' seto muudu ja visńast piiragu pääl oppi' seto muudu pillimängo ... Om, midä kõõ aastak uuta'. Jovvu teele taa vankre vidämisõl, hüä' Ain ja Sigre! Ja peläku-ui – seto juuriga latsi Talinah jakkus.

Pillilaagrih. *Tormi Pireti kogo pilt*

Vesselähe mängit etendüs

VEESAARÕ ANNE

Tuust tiätrest om kuu aigu müüdä lännü, a õks tulõ miilde höste tettü ja vesselähe mängit etendüs „Joorkakõsõ säidse sõpra" setokiilse näütetrupi Veerna Vorkats esitüseh.

Oll´ 5. juuni ja Talina vanaliina seto kultuuri päiv. Sootska Tormi Pireti kokkosäet kava sai kimmäs. Laulõti, tandsti ja tetti näütemängo. Seto rõividõ näütüs, sis moodu demonstratsioon miildü väega nii rõividõ kandjilõ ku välämaalt kaejailõ. Tormi Piret kõnõli rõivist, seto pitsist, päälinikist loovkalt ni tekk´ naljagi. Mi lauli leelopargiga Siidisõsarõ ummi laulõ ja kullõja' lauli' üteh.

Aga tuu Joorkakõsõ-tiätre oll´ ullivahva. Pääosalinõ Tormi Ando Temmo mängse nii, õt võitsõ kaejidõ süäme. Timä õs pelgä' püüne pääl ja püüne all mängulusti näüdädä'. Mängse pilli ni kõnõl´ Joorka pühäpäävämaalõ mineki jutust. Püünele oll´ näütemängu säädnü Tormi Piret eis'. Timä ülä Kriisi Tarmo uma kõllatsõ frakiga ni kübäräga tõi lavalõ kulladsõ päävä algusõ ni tekk´ śood säidse kõrda, nii kuis nädäläpäävä' omma'.

Tandsotahvaja' ni laululaaditaja'. *Sundelli Harri pilt*

Etendüs läts huuga ni vesselähe. Kimmält vällämõtõldu lavapilte vahetus ni tegeläste valik ku näide rõiva', rekvisiidi' – nuu' andva' võimalusõ lavastust õgal puul mängi'. Śoo om latsilõ, kiä' tahtva' seto kiilt oppi', väega hüä võimalus mängu kaia' ja kiilt oppi'. Kaejidõ süäme võitsõ viil üts väigokõnõ vaśkakõnõ, kiä juusk´ ümbre lava vanaliinah Piiskopi aiah, timä anna-s hinnäst kinni püüdä'. Vaśkakõst mängse Tormi Pireti latsõlats ni oll´ väega armsakõ.

Kõik osatäütjä' olli' uma kotusõ pääl hüä', nä tundsõ' rõõmu mängmisõst, tandsmisõst ni laulmisõst.

Näide süämeh om õga päiv pühäpäiv. Tuu päiv, midä Joorkakõ takah otsõ ni löüdse, sis ku kõik tüü sai tettü, õt pühäpäivä pitä'.

Setokeeline Täheke keskendüs lugõmisõlõ

LAANEOTSA ANNELA

Tähekese päätoimõtaja Martsoni Ilona, toimõtaja Hindrikuse Kadri, Talina Seto Latsi Kooli ja sootskidõ Laaneotsa Annela ja Sarvõ Õiõ ütidse ettevõtmisõna näkk ilmavalgust viies setokeeline latsiaokiri Täheke.

Śool aastagal om setokeelidse Tähekese teema raamadukogodõ aastaga avvus lugõminõ ja raamadu'. Tuuperäst omma' Tähekeseh soovtusõ' setokeelitsidõ latsiraamatidõ lugõmisõs ja om ka' ülekaehus edimätsist setokeelitsist latsiraamatist ja Setomaa raamadukogodõst. Seto keelest kirotas Setomaa ülebsootska Vabarna Jane. Kuvvamuudu näütlejä Veesaare Anne lugõma oppõ, tuustki' saat tiidä'. Rahasepä Raineril om huvtav jutukõnõ tähekeisist. Ka' śoo Täheke om tävveste setokeeline, koh om vällämärkmisülesandõ', meisterdäminõ ja sööginulk. Tulõda miilde, õt edimäne Täheke tull vällä 2018. aastaga suvõl Seto Kunigriigipäävä̦l.

Kõik Setomaa kuulõ väikobidõ klassõ latsõ', Seto Latsi Kooli latsõ' ja kultuuriklubi Setoluu latsõ' saava' aokirä kingtüsest sügüsetseh aoh, aokiri joud õkka Setomaa latsiaida ja raamadukokko.

Setokeelist Tähekest saat osta' Seto Kunigriigipäävä̦l, 6. augustil, müügih nakas olõma ka' Setomaa Turismiinfopunktih Verskah ja Setomaa Muusiumidõh.

Obinitsa kuul tull´ jal kokko

Obinitsah tähistädäs śoo aastaga 370 aastakka edimäist kõrda kiräsõnah manimisõst. Taad tähtpäivä peeti küläh kõrraligult ja mitmõl puul, a innidseh koolimajah oll´ 25. juunil Obinitsa kooli kokkotulõk.

PALMI SILVI
Obinitsa kooli innine oppaja

Kokkotulnu rahvas koolimaja iih. *Sundelli Harri pilt*

Rahvast korju peris hulga. Kirju perrä 141 inemist, kinkõst 126 olli' innidse' koolilatsõ', a perä innidse' oppaja', direktori', tõõsõ' tüütäjä', esinejä' ja külälisõ'.

Kellä üte aigu päivä toimu võrkpalliturniir kümne Obinitsa kooli vilistlasõ osavõtul: Valgõ Ivo, Kõivostõ Kaimar, Kübärä Kaspar, Sarapuu Sirli, Metsa Madis, Tarrosõ Rein, Meelis, Teet, Rene ja Triinu-Liis. Mäng oll´ väega tasaväginõ. Kõõ paremba mängja preemia sai Kübärä Kaspar. Preemia panď vällä vastasvõistkunna mängja Tarrosõ Meelis.

Ku kell sai nelli, nakaś pääle kokkotulõki aamõtligumb jago. Rahvas kogonõsi innidse koolimaja ette ja sääl õnnisť esä Viktor mälestüskivi „100 aastat kooliharidust". Varahamba saisõ taa kivi tõõsõlpuul koolimajaedist platsi, a no' nõstõti ar' majalõ lähkombahe.

Kontsertaktus tetti koolimajah, vidäjäst Blumi Priit üteh Hõrna-Ülpri Maaŕaga. Aoluulidsõ ülekaehusõ aktusõ jaost panď kokko Palmi Silvi, a muusikalist osa vidi iist Pai Peeter. Kõkõ suurõmb teno kõõ taa kõrraldusõ iist Tarrosõ Airalõ, kiä üteh abilisiga tekḱ suurõ tüü, õt kõik höste juuntpite lääsi'. Suur aiťumma!

Kokkotulõki tandsuõdagul lauli' ja mänge' vilistlanõ Blumi Priit ni ansambli Nedsäjä Külä Bänd. Pääle piledimüügist saad tulu toedi' rahalidsõlt Haljasmetsa Mati, Mehiläse pereh, Tarrosõ Meelis, Vahermetsa Heiki, Tarrosõ Teet, Kõivostõ Kaimar, Višnakovi Margus, Uibokannu Mart ja Aktuaalne OÜ. Aiťumma ja kundsõni kumarus!

Obinitsa kuul

- Obinitsa kuul om üts vanõmbit Setomaa kuulõ, mia tüüť jo 1890. aastagal (tõisi andmidõ perrä 1892. aastagal) külä keskel Kriiśa taloh. Tuulaiga käve' koolih poiskõsõ', harvakutti johtu, õt mõni tütärlats ka. Opminõ käve vinne keeleh. Kooli man oll´ ka pedagoogilinõ klass, koh kooltõdi küläkoolõlõ oppajit ja vallakirotajit. Mõnõ' opõ' kogoni edesi Pihkvah.
- 1904. aastagal tetti vallalõ vahtsõnõ koolihoonõh, kerigu rahaga ehitet kuul-kerik, koh alomadsõ kõrra pääl kuul, ülemädse kõrra pääl kerik. Ümbretsõõri olli' talomiihi viläpõllu' ja oppaja' pidi' höste vahtma, õt latsõ' vilja sõkusi-i.
- Päält Setomaa Eestimaaga liitmist oll´ algkoolih käuminõ kohustuslik jo kõigilõ latsilõ ni koolioppuski käve eesti keeleh. 1920. aastakidõ tõõsõh poolõh tüüti' kooli man mitmõ' kursusõ', sh pernaisi uma' ja opati ka põllupidämist (põllumajanduskoolist sai agronoomi kutsõ). Nii või üldä', õt Obinitsa kuul oll´ ku rahvaülikuul, siih opati latsi kõrval ka täüskasunuid.
- Kooli ümbrus oll´ illos. Lajast trepist sai minnä' kooliaida, koh kasvi' korgõ' kuusõ' ja pedäjä' ni oll´ hüä tsõõrimänga mängi'. Puie takast läts tii Petseri poolõ, a tõõsõlpuul tiid kasvi' tsireli'.
- 1930. aastakidõ koolilatsõ' mäletäse', õt suurõmb jago latsi käve tuulaiga koolih, umakoet rõiva' säläh ja tsuvva' jalah, a koolikoti asõmõl oll´ linatsõst rõivast ummõld kotikõnõ.
- Ka pääle sõta olõ-s olukõrd paremb sukugi, kõõst oll´ puudus, a kiäki tuuperäst viil nurisõ-s. Peeti õks koolipidosit, laulõti, tetti näütemängu, võimõldi, loeti luulõtuisi ja tandsti rahvatandsa. A õdagudsõ tandsu jaost tõmmaś pillimiis lõõtsa. Ku oll´ lõpupido, tetti tuu õks ilosahe lavvaga, kõik süük tetti eis' üteh oppajidõga valmis.
- Muidogi olõ-s koolihkäuminõ nii nigu no'. Näütüsest 1952/53. oa pidi kuuli tulõma 168 last, a 1. septembril tull´ õnnõ 29. Tõõsõ' tulli' sis, ku sügüsedse' tüü' sai' kotoh tett. 1950. aastakidõ algul tetti vahtsõnõ katsõaid. Kooli man alosť tüüd maanuuri kuul. Koolilõ anti üle papi maja, kohe ehitedi oppajilõ korteri'. Kooli ja külä vahelidsõ tii viirde istõdi kõivo' ja kuusõhekk. 50-ndäte peräotsah sai kuul 25-kilovatidsõ statsionaarsõ elektrijaama ni alostõdi kooli pumbamaja ehitämist.
- 1960. aastakil sai valmis puurkaiv ni elektrit anti kõõlõ küläle. 1963. aastaga sügüse sai valmis vahtsõnõ koolimaja ni kooli üleviiminõ vanast majast vahtsõhe oll´ väega pidolik. Vahtsõnõ maja paistu kõigilõ ka ullidu illos ja suur. Muidogi sai õga koolilats ja oppaja hoolõga ka tüüd tetä', selle õt ehitüsel oll´ tüüd pallõ ja koolipereh pidi sagõhõhe avitama.
- Kooli ümbrus tetti kõrda, tasandõdi, tetti tii', külbeti muru ja istõdi puid-puhmõ. Vana koolimaja ehitedi ümbre internaadist ja oppajidõ korteridõst. Nuil aastakil käve koolih ümbre 150 latsõ. A paarkümmend aastakka ildamba õnnõ ümbre 80.
- 1990. aastagal peeti kooli 100. sünnüpäivä ja panti pistü mälestüskivi „100 aastat kooliharidust", vallalõ tetti ka koolimuuseum. 1990. aastakidõ algul nakaś tüühü kooli uma söökla ja lastõaid kolisi vahtsõhe kotusõhe. Koolih tegeledi pääle opmisõ viil ka tandsu, laulu ja sõnakunstiga, kandlõ-, flöödi- ja akordionimänguga ni sportmisõga. Höste läts kõrda kodouurminõ. Ostõti süntesaator, paljundusmassin ni muudsat tehnikat tehnoloogiaklassi, niisamatõ sööklahe ja katlamajja. Joba oll´ vaia tetä' ka remonti.
- Pääle 1998.–2000. aastaga remonti sai kuul kõrraligu võimla ja śooilmaaigsõ köögi.
- 2004. aastagal liidõti Obinitsa kuul Meremäe kooliga ja sai vahtsõst nimest Meremäe-Obinitsa Põhikuul. Opminõ käve katõh majah.
- 2008. aastaga keväjä lõpõť Obinitsa kooli viimäne 9. klass ja Meremäe vallavolikogo otsusõga panti kuul kinni. Üts jago latsi läts opma Meremäele, a suurõmb jago muialõ ümbretsõõri kuulõhe.
- Parhilla' om innitseh koolimajah Meremäe Kooli Obinitsa lastõaiarühm, Obinitsa raamadukogo, postiteenus, Obinitsa küläkeskusõ võimla, jousaal, rõiva- ja pesuruumi', söögisaal, iäkidõ puhkõruum, ettevõttõ' (Seto Rõivakoda OÜ, Petrone Print kirästüs, Lillmaa Terje käsitüütarõ, Seto Käsitüü Kogo MTÜ kontor, Siidrimõisa Lihaküük).
- 118 aastaga joosul om Obinitsa kooli lõpõtanu ümbre 3000 latsõ. Piami' meeleh kõiki, nii siih olnu' opjit ku oppajit, koolijuhtõ ja tõisi koolitüütäjit. Kõik nä omma' koolih olnu' tähtsä', selle õt ütski kuul saa-i hakkama nuilda', kiä' õga päiv söögi valmist vai ruumi' puhtast tegevä', hüvvi oppajilda' saa-i latsõ' targast, a latsilda' olõ-i kuuli jo vaiagi.

PALMI SILVI

Lenna Kuurmaa – liinast maalõ, lavalt raamatuhe

KAUKSI ÜLLE

Śool aastagal 2022, ku Obinitsa edimädsest kirähmärkmisõst sai 370 aastat ja Lauri Lennaga naksi' vahtsõst üles ehitämä 1902–1904 ehitet Obinitsa kuul-kerikut, ilmu äkki ka Lenna elost kõnõlõv raamat „Elu Ilmaveerel".

Lennat om Obinitsa kauplusõ man ja Taarka Tarõh ja seto sündmuisil õks trehvät, om tä jo suvõkoto siih pidänü uma kümmekund aastakka, a koroonaaig mõiu nii, õt laulja kolisigi perrega suvõ jaost kõrda tett majja ni nakaś kütmä, kraamma, aida ni eläjit pidämä.

Viimädse ao kirändüse suundumus omgi, õt lugõja huvitu-i

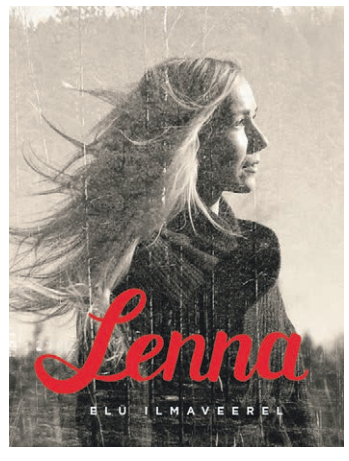

ilukirändüsest, a hoopis tuust, kuis tunt inemisõ' eläse'. Ka Setomaa om viimädse' viis aastakka hulgalõ inemisilõ põnnõv paik, nii om tiidä', õt raamat om külbet ramsalõ pinnalõ.

Ilmaveere om üts huvitav väega sõna. Seto hümnil, minkõ sõnno autor om Räppo Jaan, om päälkiri „Katõ ilma veere pääl". Talinast kaieh om Obinitsa ja Setomaa ka ilma viir, eriti parhilla', ku Vinnemaa lukuh om. Ilmaveere pandsõ uma Helbi küllä ostõt talokotusõlõ nimes ka umal aol Obinitsa kolinu ja siih igäveste uinunu muusikamiis Pihlaku Paul. Nüüd kõrraldas tä veli õga süküs vele mälestüses Ilmaveere matka ümbre Obinitsa järve. Seto rahvaulõh om lugu ilmatütrest, kiä maitsõsi magõhit mesimarju ja isonõsi ilolõ ja läts kotost minemä ni istsõ ilma veerele ja valgusť maailma. Väiku kõrvalõpõigõ' lihtsalt.

Lenna raamatuh hargnõs mitu luku; maalõ kolimisõ lugu, Lenna ja Lauri lugu, talopidämisõ lugu, eläjäpidämisõ lugu, seto kultuuriga tutvassaamisõ lugu. Kõik naa' luu' omma' hüäsüdamligu', ütehkiskva', mõtlõmapandva'. Pallõ tulõ mul, kiä ma paarkümend aastakka no' Obinitsah olõ elänü, tutva ette. Küll olõmi miiki kitsõ püüdnü', pagasniguh sõidutanu' ja elo pääle ar' kinknü', rebäse' omma' nuumanu' ummi poigõ mi kannuga ja tuhkru om laudagi tühäs murdnu. Nigu Lenna väega õigõhe kirotas – maaelo olõ-i nõrku jaost!

Olõ esiki kaudsõlt osalinõ üteh päätüküh. Nimelt Lenna pulmõ peräpütüpääväl mi Mokornulga leelokuur kogonõsi tulikuuma ilmaga Kati mano ja tetti võlsspruutpaariga pulmakaeminõ – auvärte' nuurpaari moro pääl. Lehm sai nüst, katõmehesaega puu saet, niidet ja tandsit. A üteh juusknu pini hiidüť jänesekese surnus. Kaĥo määne perrel. A nüüd śood luku raamatust üle lukõh tulli' mullõ miilde lõunaeesti kultuuriperimusõst mälestüse' ja Kõivupuu Marju loeng, õt pulmõ aigu oll´ kombõs alati veristä' ka elläi umast laudast. Esiki sis, ku süldivaśkas vai tsiga ostõti muialt. Kasvai kana. Nii õt ma tõlgõndanu' taad luku nii, õt Setomaa om nii kultuurist läbi imbunu, õt ku pulmõs unõtu umast laudast elläi ohvõrda', kõrraldu tuu asi õks ar'!

Seto kultuuri sisseeläminõ õi tulõki' nii ruttu, tiidmisõ' ja tundmisõ' tulõva' aastakümnidõga, śoo om elokestvä opõ'! Midä inämbä om elokogõmust, tuud inämbä saa mõista' vannu ballaadilisi seto laulõ, karmõ jutussit ja Järve Väino vigurijuttõ.

Setomaa om tõõmeli võimalustõ maa. Siih om katustõl mulgu', kost tähe' paistusõ' ja mõtõh päses lindama, siih tulõ keväjätsi tsirkõga lauluviise, hummogukastõga tervüst, kerigupühhiga rahvast kokko, niisamatõ kirmastõlõ. Siih om Kuningriik, kel üts päiv aastagah, kiä taht ja saa, tuul 365 päivä aastagah!

Lenna raamatuh om hulga ilosit pilte ja armsit lugusit, tasos lukõ'!

Jalaja Nasta käsitüünäütüs Kunstizaalih. *Sundelli Harri pilt*

Käsitüütalla moro’, aida’ ja maja’ olli’ vallalõ

Setomaal olõ-i suvõl inäp nädälivahetust, koh teküs ineminõ saa kotoh päävä- vai muud vanni võtta’, kõik aig tulõ olla’, minnä’ vai valmista’. 9. ja 10. juulil olli’ III vallalitsi talla päävä’. Üle Setomaa olli’ käsitüüinemisõ’ vasta võtmah käsitüühuvilisi.

KAUKSI ÜLLE

Rahvast tull´ palĺo, kohe inäbä, kohe vähäbä, a palĺo külälisi hulgah noid peris huvilisi oll´, om esiküsümus. Terve nädälivahetus oll´ ümbretsõõri üritüisi ja sündmuisi täüs – Võroh oll´ perimüstandsu festival ja Treskih seto jaanituli. Noidõ pidodõ külälisi johtu inne vai peräst meilegi.

Pääkõrraldaja Kala Ingrit pallõl´ käsitüütalla vallalõtegijil ka kirota’, kuis läts.

Setomaa Muuseumidõ Luikjärve talo oll´ ka vallalõ ja sääl toimõt´ **Sarvõ Õiõ**:
Vallalitsi värehtidõ päiv om kõrrast ku ülekaehusõ aig, õt kuvvamuudu Setomaal eletäs ja minkaga siih kamandõdas. Mu mõtõh oll´, õt kõik ussõ’ olõsi’ paar päivä vallalõ, õt külälisõ’ saasi’ õgalõ poolõ sisse kaia’ ja talo tunnõsi’ hinnäst kõrrast jäl’ ku innidseh eloh olõvat. Ma sai hindäga üteh haarta’ ka tśuut umma pereht, teno toolõ oll´ mi moro pääl pilli- ja lauluhellü. Hüä oll´ trehvädä’ vahtsidõ inemisiga ja nätä’ ka innitsit tutvit. Kaemi’, vaest śoo aastak tuu talolõ mäntsegi hüä mõttõ ja heränemisplaani – tuu om mu kõgõ suurõp pallõminõ ilmalt!

Kunsti Tiiu,
Setomaa Muuseumidõ Paloveere talo pernaane:
Paloveere hoidlataloh käve pia 120 inemist, kats kõrda inäbä ku minevä aastaga. Külälisi siäh oll´ hulga muuseummõ tüütäiji. Oll´ tult Haŕomaalt, Läänemaalt, Viru- ja Võromaalt, Tartost, Pärnust, Viländist, arvada’ muialtki, selle õt peris õgaüte käest saa-s küüsütüs, õt kost tä om tulnu. Kõgõ mineväp kaup oll´ eelätsel päävä võõdõt Paloveere mesi. Suurt huvvi paksõ’ umbõs 50 sängüteki välläpanõk, mia päävävalgõlõ säet muuseumi põhi-, abi- ja eräkogodõst, ja hoidlaekskursiooni’. Suur teno!

Kruusamäe Sirje,
Maagõkõsõ pernaane:
Mi üts illos elämüs oll´ edimätsel päävä edimätsi külälisiga sõira opitarõ. Noorõ’ olli’ Saarõmaalt, nä lätsi’ vanaimä sünnüpääväle ja õt nä sai’ sis keraamilitsõ kausi tävve sõira tetä’ ja sõiranuia komplekti ka ja eis’ lämmind sõira süvvä’ … Näide hüämiil oll´ nii suur, õt nä tei’ mi tujo terves pääväs hüäs!

Linnusõ Marje:
Nädäli jago suurt tüüd, õt kõik illos ja kõrrah olõs ja sis tull´ puulpühä – puhkõpäiv. Mi panni üles näütüse hammist – valgõ’ pikki käüssidõga, vahtsõtüübilitsõ’ ilosidõ kirjuga ja paar miihihamõht. Mi olli valmi’ oppamma vüükudamist nii vannamuudu ku raami pääl, seto tikandit, kangakudamist, pulgakõisiga kudamist, värmilist pilokudamist ja viha tegemist. Hindäl oll´ hüä olla’, sai laulta’ ja juttu aia’.

Pähnä Külli:
Meil käve ka säänest rahvast, kedä muido näesiki-i. Ostõti suvõniire ja näpotüüd. Mõnõ’ jei’ kohvi ja sei’ kuuki.

Orava Kairi,
ürgrätsep:
Mul oll´ śookõrd väiga lõpus teno Leelokandjilõ, kiä’ mõistsõ’ ummi umatsit kutsu’ mu poolõ. Pärdi Heiki tõi Loodusõ Omnibussi mu poolõ, tuu võtť kül’ kõrrast süäme alt külmäst, a mi sai kõrda. Ilma abilisilda’ ja leelolda’ meid pandanu-s tähele. Mul läts śool aastagal kümnehe. Leelotajil olõ-s laagrikotust ja mul olõ-s abilisi, mi panni uma’ jou’ kokko.

Pärtini Sirid:
Ma olli tuu õnnõlik, kiä sai nelli kõrralist vihmaropsu ja tõõsõl päävä kõrraligu pangitävve. Ku ma järgmätsel aastagal viil śood kõrralda, sis ma tii uma ürituse. Inemisõ’ olli’ imehtünü’, õt mi olõmah olõ. Rahvast käve veiďo, a nuu’, kiä’ käve’, jäi’ rahulõ. Ja mi jäi rahulõ.

Vabarna Jane,
Hingla talo pernaane:
Aiťumma kõrraldamast! Ma sai üle hulga ao terve päävä olla’ umah taloh ja ummi näpotöid tuulta’. Mullõ paistus, õt inäp tulti kaema, oll´ vaia kõnõlda’ talost ja tutvusta’ ummi pilokudamisi. Latsõ’ suurõ hoolõga ilosti’ pakutrüküga paďakottõ. Kavval plaan oll´, õt vaest külälisõ’ nakasõ’ langa kerrä kerimä ja närtsa lahkma, a nuu’ tüü’ jäävä’ õks mullõ tetä’. Hüämiil oll´, õt mu hindä kol’ last avidi’ minnu inne ja katõl päävä, päälekasuja’ omma’ kimmä’. Leima Aarne tõi üte grupikõsõ, kinkõlõ mi lauli ja ütehkuuh tei tsõõrilaula, nii sai’ külälisõ’ kultuurilitsõ elämüse. Rahvast käve hulga läbi.

Sõrmusõ Terje,
Uma tettü:
Nuu’, kiä’ löüdse’ tii mi mano, olli’ sündsä’ ja hüämeelelitsõ’. Tahtja’, olgu’ sis suurõ’ vai latsõ’, sai’ eis’ umatett limonaati pudelahe panda’ ja uma joogi ilma rahalda’ üteh võtta’ – põnõvust ja hüvvämiilt oll´ kuh´aga!

Pedjaku Maie:
Kirävüü naase’ kamandi’ vallamaja iih platsipääl ja vallalõ oll´ ka kolmada kõrra pääl tüütarõ room. Vällä oll´ pant võiest näütüs. Külälisist puudus olõ-s, läbimüük oll´ peris hüä.

Kala Ingrit,
Kriisa talo pernaane:
Kriisa tallo juhtu kül’ õnnõ mõni ineminõ, a nuu’, kiä’ tulli’, olli’ hüämeelelitsõ’, huvtõt näpotüüst ja taloehtüsest. Kõgõ huvtavap oll´ tutvast saia’ siiä’ elämä tulnu’ vahtsidõ inemisiga (valu kol’ säänest pereht käve mi man). Käsitüümaja ehtüse luku sai mitmit kõrdu kõnõldus, kaubas läts ka mõni väigokõnõ aśakõnõ ja peretütre valmstõt koogikõnõ ja eiski’ kats seto pilo opitarrõ tei. Üles oll´ säet hammidõ näütüs (17 hamõht talost).

Kauksi Ülle,
Seto Ateljee Galerii pernaane:
Mi olõ kõik suvi vallalõ, a käsitüütalla päivi aigu olli’ meil kõik päiv pakutrükmisõ opitarõ’. Trükti kottõ ja siide. Tõmbõnumbris oll´ Heliste Leida imä Jalaja Nasta näpotüünäütüs Kunstizaalih. Leida eis’ oll´ tunnikõsõ kohal puulpühä. Näütüs jääs vallalõ sügüseni’! Rahvast käve hulga, Obi-Nizza väikol kohvkul läts höste.

Käsitüüinemisi käve, a inäp oll´ õks pidolisi, kiä’ tulli’ Võrost vai olli’ vai tulli’ Treski suunalt. Kõgõ keerulidsõp om ekskursioonibussiga käüjidõga toimõtulõk. Käsitüütalo olõ-i suur talo, sääne koh avatu talla päivil käüdäs. Mõttõkas om telli’ õks ekskursioon kokkulepüt kelläaol, õt tiidnü’ arvõsta’. Muido tüküs osa reisikõrraldajit olukõrda kasutama ja ojotas bussitävve inemisiga roomi’ üle, opitarõ’ omma’ poolkõlla, kõnõlda’ jovva-i nii ruttu sagimisõ seeh. Jääski külälisõlõ kaosõ mulje’ ja sisse sääne ülejuuskminõ ka midägi tuu-i. Śoo om mõtlõmisõ kotus ja kasvatusõ küsümus. Kas ja kuis tulõvaasta toimõtõdas, saa selges pääle nõvvopidämisi.

Aiťumma pääkõrraldajalõ, külälisilõ ja hüvvä välläpuhkamist, pia tulõva’ vahtsõ’ vallalitsi ussi päävä’, praasnigu’ ja kirmasõ’, külälisõ’ ja uudistaja’!

Päävä’ täüs päivä

KIIGEMÄE LAIDI

Pedäjidõ ladvoh omma’ innitsidõ immi tarkusõ’, kõiva ladvoh om armastus. Säänestmuudu mõtli Väiko-Rõsna järve veereh, ku ma lesadi võrkhällüh ja kai sinist suvõtaivast, põlitsidõ puiõ latvu. Kaĺos olõ-õi tuust luulõtuist saanu’, om poolkõlla’ viil.

Puuldõilma jäi ka’ seto pilotamisõ kiri ja pilovüü Saatsõh, Kala Ingriti man näpotüülaagrih 12.–14. juunil 2022. Laagri oll jo nelädät kõrda ilosah Kriisa taloh väiga’ hüvvi ja huvtavidõ inemisiga’. Mullõ oll tuu sääne edimäne olõminõ. Päävä’ olli’ täüs tarku tegemisi tsirgulaulu ja kunnahelü seeh. Kokko oll tulnu’ mitmit näpotüütehnikidõ meistrit, kiä’ opsi’ ummi tiidmisi alostavilõ ja edesijoudnuisilõ. Töie ja tegemisi kõrvalõ kõnõldi huvtavvi jutta. Meid sekä-äs ütski’ vihmasakar õga kiholaisi tsuskamisõ’. Sõrmõkõsõ’ sõvvi’ ilda õdaguni’.

A tuust olõ-õi hätä, õt miaki’ jäi puuldõilma, selle õt nii hulga sai ar’ tettüs. Ma sai tävveste valmis tettüs hargivüü ja opõ ar’ klaasisuuvüü tegemisõ. Hulga nippe opõ meistridõlt vüükudamisõ ülesvidämisõl. Linnusõ Marje opas mulineega’ välläumblõmispailalõ iihtsuskmisõ tehnikah ilosa kirä. Orava Kairi mõttõ ja juhatusõ perrä umbli vüükoti. Kala Ingriti nõvvo ja jovvuga’ sai’ valmis ka’ kossa’, mia’ panõ pia päähä valgidõ seto rõividõga’. Sukman ja vüü omma’ mul jo olõmah, hammõ tegeminõ ḱau tütre Silvia abiga’ suurõ hoolõga’.

Nuu’, kiä’ tahtsõ’, sai’ pruumi’ lavvakidõga’ vüü kudamist ja piiliga’ kamandamist. Ma näi edimäist kõrda, õt kuvvamuudu piili pääle kangas pandas. Närdsovaiba tegemist olõ nännü’, a väiga’ peeńokõsõ niidiga’ tiranigarõiva kudaminõ oll valu imeh. Illos kiri ja peeńokõnõ lang anni’ ilosa kanga. Ku eis’ midägi’ säänest mõistasi’ tetä’. Vabarna Jane näüdäs seto pilo tehnikah tett töid ja opas kõkkõ noorõbilõ, kiä’ suurõ himoga’ opõ’.

Päävä’ olli’ täüs erinevvi mõttit ja tundit. Üllätüses olli’ Ukraina naisil tett väiga’ hüä’ söögi’. Mi sai ukrainlaisi söögimaiku maitsa’ üteh näide naarahuisi ja hooltsõmisõga’.

Ku ma hinnäst laagrihe kirja panni, sis arvssi, õt kuna ma olõ tutva pilotamisõ, kudamisõ, umblõmisõ ja välläumblõmisõga’, sis kül’ ma kõgõga’ kõrda saa. A nii lihtsa tuu õks olõ-õs.

Seto näpotüü om väiga’ täpne ja puhas, taht suurt huult ja manolõmist. Ku muido tüü kurapoolõpääl või olla’ mõni niit jäänü’ rippa, sis seto näpotüü man säänest asja tohi-i olla’. Tüü piat olõma mõlõba poolõ päält ütesagamatsõlt illos. Ütski’ jakkaminõ õga käkminõ tohi-i vällä paistuda’.

Om hüä tiidä’, õt näpotüü tegeminõ om hulgal naisil olõmah. Tuud hinnatas ja tuu om meelelinõ tegeminõ ja andas edesi innitsit tarkuisi. Näid om vaia seto rõividõ man ja muialgi’ ilostamisõs.

Kotoh mehele kõnõldõh tull timälgi’ huvi laagri vasta. Tä ütel, õt ku tulõs sääne laagri ka’ miihilõ, olõs tä kindlahe kohal. Aiťumma kõigilõ, kiä’ laagri kõrraldamisõlõ üteh avidi’.

Seto näpotüü om innitsidõ naisi tarkusõ’ ja armastus. Hoiami alalõ vannu tiidmisi ja seto näpotüü jääs ello.

Luikjärve talo

SARVÕ ÕIÕ

Setomaa muusiumidõ Luikjärve talo om Tobrova küläh, minkõ kõrval om ka’ külä innine tśasson. Talo värehti’ omma’ muido kinni, a no’ näpotüütalla vallalitsi värehtidõ päivil oll ka’ Luikjärve talo kõigilõ kaemisõst vallalõ. Külälisi käve.

Säntse’ nuu’ innidseao talokõsõ’ olliki’, õt moro ümbre omma’ huunõ’ ja tarõkõnõ om tsilĺokõnõ, aida’ saisva’ riastikku, laut ülemoro minnä’. No’, ku eläjit inäp peetä-äi, aiamaadki’ tetä-äi, sis om innidsilõ huunilõ ant tõõnõ ülesannõh, näist omma’ saanu’ magahus- ja pidotarõ’.

Luikjärve talo huunõ’ saisva’ ja uutva’ vahtsõt mõtõht, śooao mooduello. Vaivalt juhtus imeh ja kiäki’ tahasi’ śooh muusiumitaloh ellä’ vannamuudu?! A jummal tiid, vaest om olõmah meesterahvas, kiä’ tahasi’ tallo kõrda kobenda’ ja ummist tegemisist mäntsegi’ raamadu vai doktoritüü kirota’.

Vallalitsi värehtidõ päiv om ku lihtsa ja kipõ ülekaehusõ kõrraldaminõ ja tiidäsaaminõ, õt kuvvamuudu siih eletäs, kiä’ eläse’, minkaga’ kamandasõ’, kuvvamuudu külälisi vasta võõdas, mäntseh keeleh kõnõldas. Om ku väigokõnõ kokkovõtõh elost ja inõmisist täämbätsel aol Setomaal.

Hüä ja huvtav uurmisteema, õt mäntsit vahtsit moodutegemisi śooilmaaigu tetäs ja kuis siih Õuruupa Liidu piiri veereh eletäs ja ello jäiäs.

Luikjärve talo värehti’. *Vabarna Mareti pilt*

Obinitsah Lauluimä man puulpühä, 20. augustil 2022 kellä 11 aigu

140 aastakka Luiga Okse (Aksenia Luik) sünnüst ja 100 aastakka Tiigi Olga (Jevdokia-Olga Tiik) sünnüst

Laula, laula, suukõnõ,
liigu, linnu keelekene ...

Ütel Mokornulga iistlauljal ja leelotajal sai 2022. aastagal 140 aastakka sündümisõst. Tuu leelonaane oll´ Kõõru külä Luiga Okse, ristinimega Aksenia, a ummilõ oll´ Ode ja Okse. Ku muialõ läts laulma, sis üteldi ka Kõõru Ode. Tä leeloť joba latsõst pääle. Kaŕa man tulli' kaŕalaulu', tüü man tüülaulu'. Mia oll´ süämel, tuu pandsõ uma leelolaulu sisse.

1950-ndäil aastakil tulli' Kõõrulõ rahvalaulukirotaja' Tarto Ülikoolist, nii oppaja ku üliopja', ja kiroti' üles Luiga Okse laulõ. Nuid on trükit mitmõhe leelolaulu raamatuhe.

Uma leeloandõ andsõ tä edesi ummilõ latsilõ, kõik nelli last mõistsõ' leelotada'. Tütär Olga Luik, umatsilõ Ode, a peräh meheleminemist sai vahtsõ väärnime Tiik, mõistsõ ka esi' leelolaulõ luvva' ja oll´ nii sõnolinõ ku killõ.

1980- ja 90-ndäil aastakil leeloť Olga Meremäe leelokoorih Hõpõhelme' ja nä võtsõ' osa kõigist seto leelopäivist ja Seto Kuningriigi päivist ja õga kõrd olli' tettü' vahtsõ' laulu'.

Tiigi Olgal (Luiga Odel) saa 23. augustil 100 aastakka sündümisõst.

Ja tuuperäst tullgi mõtõh, õt piäsi' Kõõru külä leeloimmi juubelidõ puhul meeleh.

Kiä mõist laulta' seto leelot, tulgõ' no Obinitsa koolimaja mäe pääle, koh om Lauluimä park ja Luiga Okse mälehtüskivi, puulpühä, 20. augustil 2022. aastagal kellä 11 aigu inne lõõnat.

Laulami sääl ka mi kandi seto leelot.

Ku kiäki mõist Luiga Okse vai Tiigi Olga leelolaulõ vai om laulnu latsõiäh näidega üteh, sis võtkõ' no julgõhe iist.

Muidogi omma' kutsut kõik seto inemisõ', kinkõlõ miildüs leelota'.

Kinkõl om mälehtüisi nii Luiga Oksest ku Tiigi Olgast, siis jagagõ' no. Ku om pilte vai liikuvit pilte, võtkõ' üteh ja näüdäke' tõisilõ ka.

Ja ku tulõdõ, siis kinkõl om, pangõ' sälgä seto rõiva', siis jääs mälehtüses illos pilt.

Ku kiä taht viil midä küsüdä' vai kõnõlda', sis või helstä' tel 56170067 vai kirota' e-posti tiiuluulekas@hot.ee Tiigi Olga tütrele ja Luiga Okse tütretütrele Tiiulõ.

Petsere-tagodsõ' setokõsõ'!

Elokõnõ om meil lännü' ilotust, kodokerkohe ḱauminõ ilmvõimalda' ja tuu suurõ süämehalu pääle märke Noormetsa Maria (Tuvkõsõ Manni) vällä, õt mi võisi' kokko korjuda' ja naada' maaŕapäivä (28. august) pidämä Obinitsah.

Obinitsah om kerik ja papp pidä hummogu keriguao ja peräst läämi küläkeskusõ mano, koh mi nõsta üles uma lipu ja om kuĺatamisõ aig. Śoo kõrd om edimäne, a võisiki' jäiä' kokkosaamisõ kotusõst. Manni ja mi tõõsõ', kiä' mi olõ Ungavitsa küläst peri ja ka' lähebist küllist, kinkõ jaost maaŕapäävä Petsereh kerigu man kogonõminõ om sügäväh süämeh, võisimõgi' naada' no' õgal aastagal kogonõma Obinitsa kerkohe.

Ungavitsa ja tõisi külli setokõsõ', śool kõrral maaŕapäiv om uma hõimu kirjapandmisõ, sugulaisi ja tutvidõga' vahtsõst trehvämisõ aig. Võtkõ' üteh ummi vannu ja vahtsit pilte.

Manni pand suurõ paprõ pääle Ungavitsa külä plaani, midä õgaüts saa tävvendä'. Taarka Tarõ köögikõnõ pakk ruuga ja nii ku vanastõ, õgaüts võtt uma kosti ka' üteh, õt ütidselt laud laaditõlla'. Pillihelü helises üle külä, õgaüts saa hinnäst törkta', laulu laulta' ja küllä piteh kuĺatõlla'.

Śoo om siih edimäne vällähõikaminõ. Järgmätse kuu leheh kiroda vahtsõlt ja tśuut pikebält.

Ku tahat Manniga' õkva kõnõlda', sis timäle saat helstä' ja hindä tulõkist tiidä' anda' – 5344 9761.

Uma hõimukõnõ, kalli' kodokotusõ külänaasekõsõ' ja meelelitsõ' mehekese', võtkõ' aigu, korjumõ kokko, kogonõmi parki Setomaa maa pääle, Obinitsa uhkõhe küllä!

Info

- Sarvõ Õiõ (Suuvere Õiõ, Krüütsi Kati tütär)
- tel 5625 2788
- e-post: oie@sarv.ee

Jutusõ' inne süäüüd

Innebidi olli' vana' mehe' ja naase' nuu', kiä' õdagidõ ai' jutussit. Näil oll jo pikk elo sälätakah ummi ja tõisi tarkuisiga'. Jutussidõ ajaminõ om ummamuudu kunst, kunst õt sullõ om ant and kõnõldõh edesi anda' väiga' vannu tarkuisi. Olõ arvu saanu', õt arvatas, õt nuu' omma' niisama mäntsegi' segädse' jutu', midä õnnõ vana' inõmisõ' ajava'. A nuu' jutu' omma' tõõsõh võtmõ' ja ku sa tuud võtind üles lövvä-äi, sis õgakõrd nuist jutast ka' arvu saa-ai. No' inäp olõ-õi jutussidõ ajaminõ õgapääväne, küläelo olõ-õi inäp säänestmuudu, õt kõlbasigi' vai saiasigi' õdagidõ hämäräh kokko ja kõnõldasi' jutta. Ka' täämbätse päävä õgapäävätsit tegemisi ütehkuuh niisamata arotõda-ai, kõnõlda-ai umavaihõl.

Tarto üliopilastiatril tull mõtõh raamatist jutta lukõh, õt võisi' nuid tõisilõgi' kõnõlda'. Mõttõkõsõst sai etendüs kokko säet, midä nä sis no' RMK tulõkotussih tegevä'. 7. juulil oll edimäne jutussidõajamisõ etendüs Setomaal Lõunõlaagri tulõtegemisõ kotusõh, katõl pääväl oll sääl viil ja sis augustih omma' Elva Ürgoroh ja Vällämäel, lavastaja om Niinemäe Enor.

Suvitsõl aol om pümmet aigu veiďo, tuuperäst kogonõdi õdagutsõl aol kell kümme ja kodo minti süäüüse. Hämoh istõ' tulõ ümbre tsõõrih nii jutusõajaja' ku ka' kullõja', näile seltsis oll tuul, kiholasõ', õt ütehkuuh innitsidõ soomõugri rahvidõ ilmaello kullõldõh tiidä' saia'.

Jutussit om kõõ vaia kullõlda' vai sis eis' lukõ', õt olla' kõrrast hoops tõistmuudu mõtlõmisõ ilmah. Vanastõ aeti jutussit ütsi, õt üts ai jutussit, a no' oll näütemängu muudu, õt mitu inõmist kõnõl ütte luku. Huvtavalt oll säet. Oll hüä kullõlda'. Kullõja' omma' tähtsä' kõnõlõjilõ, lauljilõ, näide olõmah olõminõ and tegijilõ joudu ja huugu mano.

Soovi joudu noorilõ jutusõajajilõ ja õt nä tõisi vahtsidõ tegemisi man jääsi' edesi õks ka' ütsindäjutusõajajist, õt läbi näide heränesi' ja lääsi' vahtsõst kasuma innine tarkusõjagamisõ mõistminõ.

SARVÕ ÕIÕ

Suvõsündmusõ'

- **28. juuli** kell 19 „Petserimaa igatsus" Säpinä Haina küünih.
- **28. juuli** kell 20 inne päätnitsapäivä iloõdak Verska Talomuusiumih.
- **29. juuli** päätnitsapäiv Saatseh.
- **29. juuli** kell 19 „Petserimaa igatsus" Säpinä Haina küünih.
- **29. juuli** kell 19 Karl-Erik Taukar Band / Zetod Treski Küünih.
- **30. juuli** kell 12 Petsere kooli kokkotulõk ERMih.
- **30. juuli** kell 19 „Petserimaa igatsus" Säpinä Haina küünih.
- **5. august** kell 19 Vana Baskini Tiatri, Gertrud Larsson „Metsas ei kuule su karjumist keegi" Anzelika mahetaloh.
- **5. august** Seto Kunigriigi latsipäiv Luhamaal.
- **6. august** XXIX Seto Kunigriigipäiv Luhamaal.
- **12.–14. august** Treski muusika- ja inspiratsioonifestival Treski Küünih.
- **13.–14. august** Seto kostipäiv Setomaal.
- **26. august** kell 19 Terminaator, Kukerpilli' Treski Küünih.
- **27. august** kell 11 XXII Lüübnitsa sibula- ja kalalaat Lüübnitsah.

Obinitsa Uus Teater esitles:

- **6. augustil kell 19 „Nigu nõidus"** Obinitsah galeriih.
- **13. augustil kell 18 „Kolm hinnapakmist"** Obinitsah galerii aiah. Talinast näütetrupp Tungal ja Liiso lauluansambli.
- **18. augustil kell 19 „Nigu nõidus"** Obinitsah galeriih.

Pilet mass 10 eurot, latsilõ 5 eurot.

SA Seto Instituudi nõvvokogo ja juhatus hõikasõ' vällä konkursi, õt löüdä'

Seto Instituudi projektijuht-koordinaatorit

Midä nõudas kandidaadilt:
- Hüä seto keele mõistminõ nii sõnah ku kiräh.
- Korgharidus.
- Olla' valms tegemä tüüd Verskah (vähäbält kol' päivä nädälih Reegi maja kontorih ja määnegi' jago om ka' kodokontori võimalust).
- Vähäbält üte võõrkeele (inglisõ vai vinne) hüä mõistminõ.
- Projekte kirotamisõ kogõmus.
- Kasus tulõ autojuhiluba, selle õt tüü nõud mõntkõrd sõitmist.

Tüü-ülesandõ':
- Seto keele keelestrateegiah instituudilõ säet tegevuisi elloviiminõ.
- Kuuhtüü Setomaa haridusasutuisiga'.
- Projekte alostaminõ ja elloviiminõ.
- Setomaa kottalõ ḱauva materjali kokkokogominõ ja haldaminõ.
- Reegi külästüskeskusõ raamadukogo haldaminõ.
- Tüü setokeelitsidõ tekstega'.

Palk om köüdet korgharidusõga' kultuuritüütäjä miinimumpalgaga', mano viil sõidukompensatsioon.
Tüüle nakkamisõ aig 1. oktoobril vai varahappa.
Tüükotust rahastas Setomaa kultuuriprogramm.
Tüüleping edimält kolmõs aastagas, katsõaig 3 kuud.
Konkursi jaos om vaia saata' **28.08.2022** avaldus, CV ja motivatsioonikiri aadressil info@setoinstituut.ee.

Mano saat küüsüdä': **5627 3889** ja **info@setoinstituut.ee**.

SÜNNÜPÄÄVÄ' AUGUSTIH

Timmo Margus – 61
1. august
Setomaa Liidu vedosnik

Taro Igor – 41
1. august
aokiränik

Sarvõ Ants – 39
1. august
laulumiis

Aida Elenora – 63
3. august
leelonaane, laulja

Pedaniku Eino – 66
4. august
kultuuriministeeriumi rahvakultuurinõunik

Pai Peeter – 53
5. august
Seto Miihi Summa, kerigukoori laulu- ja pillimiis, Meremäe Kooli oppaja

Vahteri Erna – 84
6. august
Ilolisõ leelonaane

Heliste Leida – 75
9. august
söögi- ja joogimeistri, leelonaane, sõnolinõ

Hõrna Aare – 63
9. august
sootska, kultuurivedosnik, Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh, Seto Miihi Summa laulumiis

Pedaja Mirja – 26
9. august
Helmekaala' leelotütrik

Rahasepä Maria – 72
10. august
Põlva Seto Seldsi kokkokutsja, Ilotsõõri iistvidäjä

Tubli Olga – 85
11. august
Sõsarõ leelopargi laulja

Laanetu Eevi – 71
11. august
Kuldatsäuga leelonaane

Kooseri Rein – 60
11. august
Seto Miihi Summa laulumiis, Hõpõhelme' ja Meremäe mehe' laulumiis, Setomaa põllumiis

Selarti Anti – 49
11. august
aoluulanõ

Tarrosõ Rein – 59
14. august
Seto Miihi Summa laulumiis, Meremäe Kooli oppaja

Korela Tea – 55
15. august
muusiumitüütäjä

Künnapuu Ene – 65
18. august
Helmekaala' leelonaane

Peegli Urmas – 50
18. august
ettevõtja

Kunsti Tiiu – 64
19. august
muusiumitüütäjä

Leima Laurits – 33
21. august
pillimiis, heliluuja, aokiränik

Leivo Kairi – 51
25. august
kultuurivedosnik

Ziugandi Kaja – 50
26. august
Meremäe-Obinitsa naiskoori laulja

Pedaja Lii – 60
27. august
Helmekaala' leelonaane

Ristimäe Raivo – 68
28. august
Põlva Seto Seldsi vedosnik, Veĺo' laulumiis, Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh

Toomiku Siiri – 67
28. august
Helmekaala' leelonaane

Pärnoja Ülle – 51
30. august
Ilotsõõri leelonaane

Sarvõ Maaŕa – 38
30. august
leelonaane

Setomaa Vallavalitsus suuv õnnõ:

Maria Tammik	93
Anna Saar	93
Sofia Bogovskaja	92
Emmi Saaremets	88
Paul Mäeste	87
Nigul Kiho	87
Liide Puusaar	87
Maie Ojapalu	85
Arvo Tirp	84
Alli Mustimets	84
Viktor Ledjanov	83
Zinaida Avakina	82
Elmar Teresk	82
Raisa Pokusajeva	80
Leo Pedastik	80
Eevi Püssa	80
Anne Saaremaa	79
Eevi Vaivere	79
Heli-Lilli Tammetalu	79
Natalja Konstantinova	79
Victor Andrievskiy	79
Zinaida Rõbkina	78
Anatoli Ankipov	76
Sassi Talo	76
Lembit Pruusapuu	75
Paul Tammetar	75
Maria Sohranjajeva	74
Valli Sarapuu	73
Leo Teppo	73
Urve Pihla	73
Vassili Linnumets	73
Liidia Salumets	72
Eevi Semm	71
Nikolai Kaplunov	71
Eevi Laanetu	71
Paul Liivik	71
Siiri Piholaan	71
Aive Keir	71
Lembit Sillaots	70
Luule Ülend	70
Riina Alver	70

Leinämi

† Silvi Talv

† Enno Piksööt